2015

Onderzoeksrapport
“Het is net een gezin…!”

Onderzoek naar de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort

OOSTERPOORT
jeugd- en opvoedhulp

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Miriam Stronks

&

Björn Martens

mei 2015

Onderzoeksrapport: “Het is net een gezin...”

Onderzoek naar de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort

Onderzoek & Innovatie - Pedagogiek - Nijmegen

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Stichting Oosterpoort - Oss

Mei 2015

Auteurs:	Miriam Stronks (475344) MJ.Stronks@student.han.nl Björn Martens (481425) FPC.Martens@student.han.nl
Opdrachtgever:	Sanne van Oss s.vanoss@oosterpoort.org
Begeleider HAN:	Bea Jonker Bea.Jonker@han.nl
Eerste beoordelaar:	Richard Sleegers Richard.Sleegers@han.nl
Tweede beoordelaar:	Bea Jonker

Adres Oosterpoort:
Oosterpoort
Kamperfoeliestraat 60
5342 CX Oss

Adres HAN:
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Kapittelweg 33
6525 EN Nijmegen

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport dat is uitgevoerd binnen stichting Oosterpoort, een instelling voor jeugdhulpverlening. Het onderzoek richt zich op de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort. Dit onderzoek is tot stand gekomen in het kader van ‘Onderzoek en Innovatie’ binnen de studie Pedagogiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Wij, Miriam Stronks en Björn Martens, zijn vierdejaarsstudenten van deze studie.

Het onderwerp van dit onderzoek sprak ons gelijk aan, omdat wij beide in de jeugdzorg willen werken. We zijn een groot voorstander van zo normaal mogelijk opvoeden en dit onderwerp sluit daar op aan. Het onderzoek was een leerzaam proces en we zijn enthousiast geworden over de persoonlijke benadering en huiselijke sfeer in gezinshuizen.

Wij willen de volgende mensen bedanken die ons hebben begeleid, ondersteund en geholpen tijdens het uitvoeren van dit onderzoek. Ten eerste willen wij de gezinshuisouders, gezinshuiskinderen, pedagogisch medewerkers en de voormalige bewoners van de gezinshuizen bedanken. Zonder hun input en door hun kennis en ervaringen was dit onderzoek niet mogelijk geweest. Daarbij willen we ook Oosterpoort bedanken voor haar begeleiding, met name Sanne van Oss die onze begeleider en opdrachtgever is geweest en altijd openstond voor vragen. We willen ook Jos Sparidans, Judith Verkooijen, Hanny den Boer, Riet Cuijpers, Hans Helwegen en Bea Jonker bedanken. Als laatste willen we Timon Hoitink bedanken voor zijn aanvullingen op onderzoeksgebied.

Veel leesplezier.

Miriam Stronks & Björn Martens
mei 2015

Samenvatting

Achtergrond

Het onderzoek is tot stand gekomen naar aanleiding van een vraag vanuit de behandelcoördinator van de gezinshuizen, mevr. S. van Oss. Zij ondervindt dat gezinshuizen niet voldoende bekend zijn bij o.a. (overheids)instanties. Omdat de gezinshuizen volgens Oosterpoort een goede hulpvorm is, wil zij graag de werkzame factoren in kaart hebben om de hulpvorm te kunnen uitdragen. Met werkzame factoren wordt bedoeld: *Factoren die een positief effect hebben op een gezonde en stabiele ontwikkeling van kinderen.*

Doelstelling en onderzoeksvraag

Naar aanleiding van een praktijkoriëntatie en een literatuurstudie is gebleken dat er weinig bekend is over de werkzame factoren van de gezinshuizen. Er is behoefte aan meer onderzoek, daarom is de volgende doelstelling opgesteld:

- Het in kaart brengen van de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort. Aan de hand van dit inzicht kan Oosterpoort haar methodiek uitdragen en de concrete resultaten van haar werkwijze presenteren.

Met daaropvolgend de onderzoeksvraag:

- Wat zijn werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort?

Methode

Er zijn interviews afgenomen. Deze interviews zijn geanalyseerd en gecodeerd. Vervolgens is er een enquête opgesteld voor alle betrokkenen. Om antwoord te krijgen op de verschillende deelvragen, is er een vergelijking gemaakt tussen de onderzoeksgroepen, namelijk: gezinshuiskinderen en voormalige bewoners, gezinshuisouders en pedagogische medewerkers en Team Oosterpoort (werkbegeleiders, behandelcoördinator en manager).

Resultaten

Door de onderzoeksgroepen te vergelijken kwamen er werkzame factoren naar voren.

De belangrijkste werkzame factoren die worden aangedragen door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers zijn:

- De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis
- In een gezinshuis heeft ieder kind een eigen kamer
- In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders

De belangrijkste werkzame factoren die worden aangedragen door gezinshuiskinderen en voormalige bewoners zijn:

- Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind
- De kinderen weten welke dingen ze willen veranderen (met ondersteuning van de gezinshuisouders)
- Het team van een gezinshuis is klein en betrokken.

De belangrijkste werkzame factoren die worden aangedragen door Team Oosterpoort zijn:

- De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis
- Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar
- In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders

Conclusie

Gezinshuizen maken zich vooral sterk in de samenwerking tussen gezinshuisouders en de gezinshuiskinderen. Hieromheen is een klein, betrokken team, waardoor de vaste gezichten als vertrouwd worden ervaren door de gezinshuiskinderen. De gezinshuiskinderen zijn bereid om de hulpverlening aan te gaan in het gezinshuis, omdat de relaties onderling persoonlijk zijn. Tevens wordt het sociaal netwerk betrokken, met name de biologische ouders van het gezinshuiskind. De gezinshuizen streven dan ook de missie van Oosterpoort na: “De zorg wordt bij voorkeur in en met de directe omgeving van de jeugdige uitgevoerd’’.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding 6

1.1 Leeswijzer *6*

1.2 Over Oosterpoort *6*

1.3 Gezinshuizen *6*

1.4 Doelgroepomschrijving *8*

1.5 Gezin Centraal *8*

1.6 De vraag vanuit Oosterpoort *9*

Hoofdstuk 2 Probleemanalyse 10

2.1 Praktijkanalyse: draagvlak & betrokkenen *10*

2.2 Cliënttevredenheid *11*

2.3 Conclusie praktijkanalyse *11*

2.4 Literatuuranalyse *11*

2.5 Vergelijking andere hulpvormen *14*

2.6 Algemene werkzame factoren in de jeugdzorg *15*

2.7 Conclusie literatuuranalyse *19*

Hoofdstuk 3 Probleemstelling 19

3.1 Doelstelling *19*

3.2 Onderzoeksvraag *19*

3.3 Deelvragen *19*

Hoofdstuk 4 Methode van onderzoek 20

4.1 De onderzoeksbenadering *20*

4.2 Participanten *20*

4.3 Procedure van onderzoek *21*

4.4 Meetinstrumenten *22*

4.5 Beantwoording deelvragen *26*

4.6 Analyse *26*

4.7 Validiteit *27*

4.8 Betrouwbaarheid *28*

Hoofdstuk 5 Resultaten 29

5.1 Resultaten voor beantwoording deelvraag 1 ..... *29*

5.2 Resultaten voor beantwoording deelvraag 2 ..... *31*

5.3 Resultaten voor beantwoording deelvraag 3 ..... *34*
5.4 Resultaten voor beantwoording deelvraag 4 ..... *36*
Hoofdstuk 6 Conclusie en discussie 37
6.1 Beantwoording deelvragen 1,2 & 3 ..... *37*
6.2 Beantwoording deelvraag 4 ..... *38*
6.3 Conclusie *41*
6.4 Discussie *42*
Bronnenlijst 46
Bijlage 1 Begrippenlijst 49
Bijlage 2 Definities problematieken 52
Bijlage 3 Gesprekken betrokkenen oriëntatiefase 55
Bijlage 4 Cliënttevredenheid 60
Bijlage 5 Het Integratief Werkzame Factorenmodel 62
Bijlage 6 Interviewvragenlijst 63
Bijlage 7 Enquête 72
Bijlage 8 Overzicht beantwoording deelvragen 82
Bijlage 9 Coderingsoverzicht en SPSS 83
Bijlage 10 Resultaten alle betrokkenen 87
Bijlage 11 Invulling IWF-model 90

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit onderzoek richt zich op het in kaart brengen van werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort. In dit verslag zijn er enkele termen die dezelfde betekenis hebben: Opdrachtgever is hetzelfde als behandelcoördinator, professional is hetzelfde als hulpverlener.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 leest u relevante informatie over Oosterpoort, de gezinshuizen van Oosterpoort en de hulp die zij aanbieden. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een vraagstuk. Dit wordt verder uiteengezet in hoofdstuk 2 waarin de uitkomsten van de probleemanalyse staan.
In hoofdstuk 3 wordt er ingegaan op de formulering van de probleemstelling en de daaruit vloeiende doelstelling, onderzoeksvraag en deelvragen. In hoofdstuk 4 staat de methode van onderzoek omschreven. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 5 de resultaten weergegeven. Hoofdstuk 6 sluit dit onderzoek af door antwoord te geven op de deelvragen met daar uitvloeiend de conclusie, discussiepunten en de aanbevelingen. Om enkele begrippen te verduidelijken is er een begrippenlijst toegevoegd in bijlage 1.

1.2 Over Oosterpoort

Dit praktijkonderzoek is uitgevoerd binnen jeugdhulpverleningsinstelling Oosterpoort, te Oss. Deze instelling heeft een groot aanbod wat betreft hulpverlening. De hulpverlening binnen Oosterpoort kan onderverdeeld worden in verschillende categorieën, zoals: hulp thuis, trainingen gericht op vaardigheden en deskundigheidsbevordering, residentie, gezinshuizen, hulp in een pleeggezin en crisiszorg.

De missie van Oosterpoort (z.d.) is

> Stichting Oosterpoort activeert en ondersteunt ouders en jeugdigen bij het opvoeden en opgroeien. Dat doen we door specialistische zorg te leveren waar ernstige problematiek op meerdere terreinen tegelijk aan de orde is. De zorg wordt bij voorkeur in en met de directe omgeving van de jeugdige uitgevoerd.

1.3 Gezinshuizen

De term gezinshuizen is ontstaan in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Destijds ontstond de behoefte aan meer kleinschalige residentiële voorzieningen voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen (Steege, 2012, p. 13). Een gezinshuis is een hulpvorm binnen de jeugdzorg. De gezinshuisouders bieden verzorging, verblijf, behandeling en opvoeding aan jeugdigen en

vangen jeugdigen op in hun eigen gezin. De gezinshuisouders hebben een professionele opleidingsachtergrond en door middel van methodisch handelen zorgen de gezinshuisouders voor een positieve ontwikkeling van de kinderen (Boer et al., 2014, p. 1).

Het gezinshuisteam van Oosterpoort bestaat uit de gezinshuisouder in dienstverband, de huishoudelijk medewerker en de ondersteunende pedagogische medewerker. Er zijn in totaal negen gezinshuizen bij Oosterpoort. De partner van de gezinshuisouder hoort officieel niet bij het gezinshuisteam. De werkbegeleider en de behandelcoördinator vormen samen het begeleidingsteam van de gezinshuizen bij Oosterpoort. De behandelcoördinator heeft een inhoudelijke en een lijnverantwoordelijkheid. Zij is verantwoordelijk voor het goed functioneren van alle leden van het uitvoerende team, maar ook het uitzetten, integreren, evalueren en bijstellen van de behandelingen. De werkbegeleider ondersteunt in het behalen van de doelen die zijn opgesteld voor de kinderen en het tot stand komen van hulpverleningsplannen en evaluaties hiervan (Boer et al., 2014, p. 7). De manager van gezinshuizen en pleegzorg speelt met betrekking tot de behandeling een beperkte rol. Wel houdt hij gesprekken met de werkbegeleiders en behandelcoördinator over ingewikkelde casussen. Ook heeft hij met hen om de drie weken een overleg over de stand van zaken betreft de gezinshuizen.

De hulp in gezinshuizen van Oosterpoort richt zich op kinderen en jongeren van 4 - 18 jaar (met eventuele verlengde hulpverlening tot 23 jaar). Deze kinderen hebben speciale opvoedingsvragen. Vaak hebben zij zoveel (gedrags)problemen, dat het noodzakelijk is dat zij voor een langere tijd ergens anders worden opgevoed. Veel van deze kinderen hebben ook een hechtingsstoornis. Een pleeggezin is dan minder geschikt omdat een gezinshuis meer continuïteit biedt door de professionelere en formelere facilitering. De zorg richt zich op de speciale opvoedingsvragen van de jeugdige. De opvoeding wordt verzorgd door een klein aantal (professionele) opvoeders, namelijk de ondersteunend pedagogisch medewerker en de gezinshuisouder(s) (Oosterpoort, z.d.).

De gezinshuizen bij Oosterpoort bestaan uit een systeem van de gezinshuisouder, de partner, de pedagogisch medewerker, de eventuele eigen kinderen en de gezinshuiskinderen. De gezinshuisouders en de pedagogisch medewerker dragen 24 uur, 7 dagen in week als team zorg en verantwoordelijkheid voor de kinderen. Dit houdt in dat zij het gezin moeten vormgeven met normen en waarden, als in een ‘normaal’ gezin. Dit richt zich op het belang van de kinderen, zoals een eigen plek in huis. De sfeer moet ook passen bij de ontwikkeling van de kinderen. Bij

sfeer is te denken aan: aantrekkelijkheid, belangstelling, eerlijkheid en een goed evenwicht tussen confrontatie en respect. Structuur van de dag is tevens van belang om het dagelijks leven voor een jongere overzichtelijk te maken (Boer et al., 2014, pp. 4-5).

1.4 Doelgroepomschrijving

Momenteel zijn er 37 plekken voor kinderen in de gezinshuizen bij Oosterpoort. Deze plekken zijn opgevuld door kinderen in de leeftijd van 5-20 jaar.

Kinderen en jongeren die geplaatst worden in een gezinshuis hebben verschillende problematieken en kunnen dus niet onder één doelgroep worden gekenmerkt. Wat de kinderen wel gemeen hebben is dat ze niet meer thuis kunnen wonen door complexe omstandigheden. Boer, et al. (2014, p. 21) beschrijven de kenmerken van de gezinshuiskinderen als volgt: Kinderen in een gezinshuis komen vaak uit ontwrichtende omstandigheden. Door deze omstandigheden hebben de kinderen een ernstig bedreigende ontwikkeling. Denk aan weinig vertrouwen, moeite met hechting en weinig autonomie. Deze kinderen hebben veelal geen stabiele thuissituatie ervaren en hebben vaak een verbreking in de relatie met hun ouders gehad. Door deze ervaringen hebben zij coping (overlevingsstrategieën) ontwikkeld. Kinderen zitten vaak in een loyaliteitsconflict, wat het bedreigend maakt om nieuwe relaties aan te gaan met opvoeders. Daarnaast geeft de behandelcoördinator aan dat er op dit moment meerdere kinderen gediagnosticeerd zijn met, of kenmerken hebben, van ADHD.

De problematieken die incidenteel voor kunnen komen bij gezinshuiskinderen zijn:

- ODD (oppositioneel-opstandige gedragsstoornis)
- Gilles de la Tourette (neuro-psychiatrische aandoening, gekenmerkt door tics)
- angstproblemen
- ASS (Autisme Spectrum Stoornis)
- (ernstige) dyslexie

Omdat hechting, loyaliteit(problematiek) en ADHD het meeste voorkomen bij de gezinshuiskinderen is er in bijlage 2 een uitgebreide beschrijving te vinden over deze problematieken.

1.5 Gezin Centraal

Binnen heel Oosterpoort wordt gewerkt met de basismethodiek Gezin Centraal. Bij de gezinshuizen wordt de methodiek Gezinnen Centraal genoemd (afgeleid van Gezin Centraal).

Er zijn vier doelen vanuit de methodiek Gezinnen Centraal met betrekking tot de gezinshuizen:

- Gedragsverandering bij een kind
- Samenwerking tussen ouders en opvoeders
- Verbetering van communicatie tussen kind en gezin van herkomst
- Opbouwen van een sociaal netwerk van het kind (Boer et al., 2014, p. 2).

Boer et al. (2014, pp. 2-3) beschrijven dat 'Gezinnen Centraal' bij Oosterpoort een vraaggerichte en gezinsgerichte basishouding is. Kinderen in gezinshuizen wonen hier voor een langere tijd omdat de opvoeding in de (nabije) toekomst niet bij de ouders mogelijk is. Er is wel een samenwerking met de ouders en het kind waarbij samen met de hulpverlener doelen en hulpvragen opgesteld worden.
De basismethodiek is het uitgangspunt van het werken in elk gezinshuis. De invulling kan per gezinshuis verschillen. Net zoals elk gezin uniek is, is elk gezinshuis ook uniek door de mensen die er in staan en de verschillende normen en waarden die elk individu heeft. De basismethodiek is en blijft een belangrijke rode draad in de hulpverlening.

1.6 De vraag vanuit Oosterpoort

Vanuit meerdere betrokkenen, namelijk de behandelcoördinator, manager, werkbegeleiders, ondersteunende pedagogische medewerkers en gezinshuisouders, wordt er gezegd dat de gehanteerde methode binnen gezinshuizen 'fijn werken' is. Er is echter geen daadwerkelijk onderzoek naar de resultaten van de methode. De ervaring van de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners ontbreekt hier bij. Voormalige bewoners zijn kinderen die in een gezinshuis hebben gewoond.

Met de transitie die op 1 januari 2015 is ingegaan, stuitte de behandelcoördinator mw. S. van Oss op het probleem dat zij niet inzichtelijk kon maken wat de werkzame factoren van de gehanteerde methodiek zijn. Vanuit Oosterpoort is er dus de wens tot verheldering van deze werkzame factoren en de gedachtegang hierover bij de betrokkenen. Voorbeelden van werkzame factoren bij gezinshuizen kunnen zijn: de gezinshuisouder is 24 uur per dag en 7 dagen per week aanwezig, de begeleiding van een ondersteunende pedagogisch medewerker en de huiselijke sfeer die een gezinshuis heeft. Dit is natuurlijk een korte impressie van de mogelijke werkzame factoren. Yperen, Steege, Addink & Boendermaker (2010, p. 4) schrijven het volgende in hun onderzoek: "Er is weliswaar een duidelijke trend die laat zien dat de algemeen werkzame factoren verhoudingsgewijs een sterkt effect lijken te hebben, maar de rol van specifieke methodieken is nog onvoldoende ontrafeld".

Bovengenoemd probleem kwam vooral naar voren gedurende gesprekken met de gemeente omtrent de overheveling (transitie) van de zorg. Door de transitie, die 1 januari 2015 is ingegaan, zijn de gemeentes verantwoordelijk voor de zorg. Dit geldt voor alle vormen van jeugdhulp. De organisatie van de jeugdhulp is vastgesteld in de Jeugdwet. Dat wil zeggen dat de gemeente keuzes moeten maken over wat iedere instelling bekostigd krijgt (Rijksoverheid, z.d; Rijksoverheid, z.d). Door middel van het in kaart brengen van de werkzame factoren kan Oosterpoort uitdragen wat de werkzame factoren zijn van de gezinshuizen bij Oosterpoort.

De transitie is niet zozeer de reden van het ontstaan van de vraag vanuit de opdrachtgever, maar gaf wel een extra reden en behoefte om een antwoord te hebben. De behandelcoördinator van de gezinshuizen wil een onderzoek naar de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort, met name vanuit het perspectief van de betrokkenen. Haar doel met dit onderzoek is om helderheid te krijgen over welke werkzame factoren er zijn en deze te kunnen presenteren aan bijvoorbeeld de gemeente Oss. Donk & Lanen (2011, p. 94) schrijven dat een onderzoek naar werkzame factoren (bevestiging zoeken) een onderwerp kan zijn voor een praktijkonderzoek.

In dit onderzoek wordt met het begrip ‘werkzame factoren’ het volgende bedoeld:
Factoren die een positief effect hebben op een gezonde en stabiele ontwikkeling van kinderen.
De betekenis van dit begrip is in samenspraak met de opdrachtgever tot stand gekomen.

Hoofdstuk 2 Probleemanalyse

Deze probleemanalyse richt zich op het draagvlak binnen de organisatie en of de vraag bij meerdere betrokkenen speelt en wat hun wensen en behoeftes zijn met betrekking tot dit onderzoek. Daarna is de koppeling gemaakt met wat er bekend is vanuit de literatuur over de werkzame factoren bij gezinshuizen.

2.1 Praktijkanalyse: draagvlak & betrokkenen

Voor de praktijkanalyse zijn de perspectieven van verschillende betrokkenen rondom gezinshuizen in kaart gebracht. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met verschillende betrokkenen zoals de manager gezinshuizen en pleegzorg, de behandelcoördinator, de werkbegeleiders, de gezinshuisouders, de ondersteunend pedagogisch medewerker en de stagiair. Naast de beeldvorming was ook het doel om draagvlak te creëren, voor zover er dit al niet is bij de betrokkenen. De uitwerkingen van de gesprekken zijn te vinden in bijlage 3.

N.B. De biologische ouders van de geplaatste kinderen kunnen ook gezien worden als betrokkenen. Met deze doelgroep is echter niet gesproken, aangezien er beperkte (onderzoeks)tijd is.

2.2 Cliënttevredenheid

Cliënttevredenheid gaat over de mate waarin cliënten tevreden zijn over de hulpverlening. Binnen Oosterpoort worden er verschillende cijfers bijgehouden, namelijk: cliënttevredenheid en doelrealisatie. Deze cijfers zijn niet representatief genoeg door de lage respons. Voor inzage van deze cijfers, zie bijlage 4

2.3 Conclusie praktijkanalyse

De betrokkenen merken dat het lastig is om uit te leggen wat een gezinshuis is aan hun omgeving. Ze zien graag een onderzoek naar wat de werkzame factoren zijn van een gezinshuis. Hierbij is wel het besef dat dit een lastige opgave kan zijn.

Het probleem lijkt nu meer naar voren te zijn gekomen door de huidige transitie in de jeugdzorg, maar blijkt al veel langer te spelen bij verschillende betrokkenen. Iedere betrokkene lijkt tegen het probleem aan te lopen, op zijn of haar eigen manier. Dit kan in de communicatie zijn naar een professioneel en een niet-professioneel netwerk.

Uit de resultaten met betrekking tot de cliënttevredenheid en de doelrealisatie komen er geen betrouwbare cijfers en antwoorden naar boven die benoemen wat de werkzame factoren zijn. Dit komt door de matige respons op de exit-vragenlijst.

2.4 Literatuuranalyse

In deze paragraaf wordt beschreven wat er bekend is vanuit de literatuur met betrekking tot gezinshuizen. In het belang van het onderzoek is het goed om te weten wat de kenmerken zijn van een gezinshuis, hier kunnen mogelijk antwoorden liggen over de werkzame factoren. Volgens Baat & Berg-le Clercq (2013, p. 9) bestaat een gezinshuis o.a. uit de volgende kenmerken:

- Het is een kleinschalige vorm van residentiële hulpverlening in een gezinssetting.
- Het gezinshuis is een ‘gewoon’ huis in een ‘gewone’ straat dat meestal eigendom is van de zorgaanbieder.
- Eén van de gezinshuisouders is in dienst bij een zorgaanbieder of is franchisenemer bij Gezinshuis.com.

- De gezinshuisouder heeft minimaal mbo werk- en denkniveau op het gebied van de pedagogiek of didactiek of voldoet aan het competentieprofiel van Gezinshuis.com.
- De gezinshuisouders, de ouders en de jeugdigen worden begeleid door de zorgaanbieder of Gezinshuis.com.
- Ten slotte kan een plaatsing in een gezinshuis in de praktijk verschillende doelen beogen, namelijk: het bieden van een perspectiefvolle opvoedingssituatie, tijdelijk hulp om terugkeer naar huis mogelijk te maken of het verminderen van de gedragsproblematiek van de jeugdige.

*Gezinshuis.com is een franchiseformule en organiseert in heel Nederland gezinshuizen. Gezinshuisouders in dit onderzoek zijn in dienst van Oosterpoort en zijn geen franchise-ondernemers bij Gezinshuis.com.

Het Nederlands Jeugdinstituut, oftewel NJi, (Baat & Berg-le Clercq, 2013, pp. 1-2) heeft een literatuuronderzoek gedaan naar aanleiding van een buitenlands onderzoek naar woonvoorzieningen zoals Teaching-Family Homes, SOS kinderdorpen, Family Treatment Homes, en Multidimensional Treatment Foster Care. Deze woonvoorzieningen zijn enigszins te vergelijken met gezinshuizen in Nederland. Dit wordt verder geanalyseerd in paragraaf ‘2.5 Vergelijking andere hulpvormen’. Het NJi beschrijft dat er nog weinig onderzoek is gedaan naar gezinshuizen, zowel internationaal als nationaal. In dit onderzoek wordt er wel gebruik gemaakt van het onderzoek dat in de jaren ‘70 is gedaan naar gezinshuizen. Ook Meuwissen (2011, p. 2) schrijft in haar kwantitatieve onderzoek naar gezinshuizen, dat er in Nederland weinig bekend is over de kenmerken van de gezinshuizen, de gezinshuisouders en de gezinshuiskinderen.

Naar aanleiding van het literatuuronderzoek van het NJi heeft er een expertmeeting plaatsgevonden, waarbij de methodiek van de gezinshuizen centraal stond. Op basis van de uitkomsten van deze expertmeeting heeft het NJi in 2011 besloten om een kenniskring te starten over gezinshuizen. De bedoeling hiervan was de beschikbare kennis rond de gezinshuizen te expliciteren en een verbinding te maken met de beschikbare kennis uit de (kennis)literatuur. Daarnaast was het een doel om de uitwisseling over gezinshuizen tussen deelnemers te bevorderen (Steege, 2012, p. 4). Het NJi startte hiervoor een samenwerkingsverband op met de Rudolphstichting en Gezinshuis.com. De Rudolphstichting ondersteunt projecten op het terrein van de jeugdzorg en onderhoudt gezinshuizen in De Glind. De Glind is al een eeuw een

jeugddorp voor kinderen en jongeren die vanwege problematiek in de opvoeding niet bij hun eigen opvoeders kunnen opgroeien (De Glind, 2015).

Uit de kenniskring benoemt Steege (2012, pp. 36-37) verschillende punten :

De kinderen/ jongeren komen uit gezinnen met meervoudige en complexe problematiek;

- Er zijn veel diverse problemen bij de gezinnen waar de kinderen vandaan komen, zoals: gebrekkige opvoedingsvaardigheden, problemen in de ondersteuning, verzorging, bescherming en verwaarlozing.

Er is meer wetenschappelijk onderzoek nodig over de plaatsing en matching;

- Er is een grote behoefte naar kennis omtrent de matching tussen het kind en het gezinshuis. De ervaring is nu dat kinderen die als eerste aangemeld worden, ook als eerste geplaatst worden. Uit onderzoek en ervaring is gebleken dat een zorgvuldige matching een positieve uitwerking heeft op de plaatsing.

Er is meer explicitering, programmering en beschrijving nodig van de hulp in een gezinshuis;

- Dit onderwerp komt sterk overeen met de vraag vanuit de opdrachtgever van Oosterpoort. De deelnemers van de kenniskring vinden het namelijk van belang om inzichtelijk te krijgen wat een gezinshuis doet en hoe het wonen, opvoeden en behandelen vormgegeven wordt. Het is van belang om deze ondersteuning verder uit te werken en aan te vullen met deskundigheidsbevordering voor gezinshuisouders.

Er is meer exploratie nodig om te kijken of gezinshuizen meer te bieden hebben dan langverblijf;

- In de praktijk bestaan er drie verschillende doeleinden voor het geplaatste kind, namelijk: terugkeer richting huis, perspectiefbepaling jeugdige en langdurig opgroeien. De kenniskring vraagt zich af of de gezinshuizen de best passende hulpvorm is voor deze drie doeleinden. De deelnemers van de kenniskring zouden de verschillende invullingen en de continuïteit van een gezinshuis graag inzichtelijk maken en meten aan de beschikbare kennis.

Verdere kennisuitwisseling over het spanningsveld tussen ‘zo normaal mogelijk’ en het werken in een institutionele context;

- De deelnemers hebben verschillende vragen betreft dit onderwerp. Bijvoorbeeld: hoe ziet een ideale ondersteuningsteam eruit?

In hetzelfde jaar heeft er een soortgelijke kenniskring plaatsgevonden voor Kenniskring Gezinshuizen AWBZ. De rode draad hiervan was om kennis te verzamelen van kennis uit de praktijk. Deze kenniskring had ook als doel om een definiëring te maken van de doelgroep en

verheldering van de hulpvorm te creëren, met name de werkzame factoren van gezinshuizen (Schuurman, 2012, p. 5).
Uit deze kenniskring zijn vier onderwerpen uitgewerkt als wens voor meer onderzoek: problematiek rondom het leven met twee families; matching tussen kind en gezinshuis; wonen en leven van jongeren 18+ en de kwaliteit van het gezinshuis. (Schuurman, 2012, pp. 27-28).

2.5 Vergelijking andere hulpvormen

In een artikel van het NJi worden mogelijk werkzame factoren omschreven met betrekking tot de gezinshuizen. Deze moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd omdat het in vergelijking is met buitenlandse woonvoorzieningen. Voor dit onderzoek is het niet valide en betrouwbaar genoeg om dit één-op-één over te nemen. In Nederland is er namelijk geen onderzoek naar de effectiviteit van gezinshuizen verricht, voor zover bekend. Er is wel een vergelijking gemaakt met kleinschalige residentiële hulpverlening in het buitenland, hiervan is de verwachting dat deze ook werken bij gezinshuizen (Baat & Berg-le Clercq, 2013, pp. 28-29).

De hulpvormen waarmee vergelijkingen zijn gemaakt, zijn Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC), Teaching-Family Homes, Treatment Family Home en SOS kinderdorpen. Een beknopte uitleg van deze vormen is terug te lezen in bijlage 1.
Vanuit de hulpvorm MTFC komt naar voren dat betrokkenheid in de behandeling mogelijk een werkzame factor kan zijn. Bij Teaching-Family Homes en MTFC blijkt dat een gedegen opleiding, training en bijscholing van gezinshuisouders van belang zijn. Het succes hiervan richt zich vooral op goedgetrainde ‘teaching parents’ (Baat & Berg-le Clercq, 2013, pp. 28-29).

Uit het onderzoek van het NJi staat beschreven dat bij de Treatment Family Homes is gebleken dat kinderen die hier langere tijd verblijven net zo goed of beter presteren dan de gemiddelde Amerikaanse jeugd. Bij de SOS kinderdorpen kwamen eventuele werkzame factoren naar voren, zoals: het creëren van een huiselijke gezinssfeer, de kwaliteiten van de gezinshuisouder (zoals het inleven in de belevingswereld van de kinderen), het contact tussen ouders en de jongere afhankelijk van mogelijkheden en doeleinden contact, de begeleiding en ondersteuning van de ouders met de nieuwe rolverdeling, wederzijdse acceptatie tussen ouders en gezinshuisouders om loyaliteitsproblemen te voorkomen, het stimuleren van het sociaal netwerk kind/ jongere en nazorg op maat die past bij de vragen, wensen en behoeften van de kind/jongere (Baat & Berg-le Clercq, 2013, pp. 28-29).
In hetzelfde onderzoek is er gekeken naar de vergelijking met andere residentiële vormen: pleegzorg en een leefgroep. Baat & Berg-le Clercq (2013, p. 9) benoemen dat er uit de literatuur

verschillen en overeenkomsten naar voren komen. Een gezinshuis en een residentiële leefgroep hebben de volgende *overeenkomsten:* Kinderen en jongeren hebben een indicatie voor residentiële zorg, gezinshuisouders en groepsleiders hebben een indiensttreding bij een zorgaanbieder.
Een gezinshuis en een residentiële leefgroep hebben de volgende *verschillen:* Een gezinshuis heeft een gezinssetting en een leefgroep niet. Een gezinssetting kan de behoefte zijn van een kind, waarbij hij vaste gezichten ziet en minder andere jeugdigen om zich heen heeft. Ondanks dat zowel gezinshuisouders en groepsleiders in dienst zijn van een zorgaanbieder, wonen de gezinshuisouders in het gezinshuis en zijn zij de plaatsvervangende ouders. Groepsleiders hebben wisselende diensten.

Volgens het Ministerie voor Jeugd en Gezin (2009, p. 9-10) hebben een gezinshuis en pleeggezinnen de volgende *overeenkomsten*: Er is persoonlijke commitment van de opvoeder en de duur van een verblijf kan bij beide hulpvormen kort-of langdurig zijn.
Een gezinshuis en pleeggezinnen hebben de volgende *verschillen*: Pleegouders krijgen een vergoeding en een gezinshuisouder worden betaald vanuit een arbeidsovereenkomst. Kinderen in een gezinshuis hebben een indicatie voor residentiële zorg en bij pleegzorg is er sprake van een pleegzorgindicatie. Een verschil is de problematiek: bij pleegzorg gaat het meer om problemen bij de ouders, bij de gezinshuizen zit de problematiek meer bij de kinderen zelf. Bij een gezinshuis zal er meer afstand zijn tussen het kind en de gezinshuisouder door de hulpverleningsrelatie en de bijkomende professionaliteit. Deze professionaliteit komt voort uit de achtergrond van de gezinshuisouder. Bij een pleeggezin hoeft één van de ouders geen professionele achtergrond te hebben. Een ander verschil is dat de pleegouders mogelijk de voogdij op zich kunnen nemen.

Factoren die ook een positieve effect hebben op de hulpverlening in een residentie zijn: Hulpverleners hebben aandacht voor de normale ontwikkeling en stimuleren deze, hebben oog voor de lichamelijke gezondheid en het individu in een groep, kunnen een veilige omgeving creëren (zonder pesten, verbaal of fysiek geweld), bieden aandacht aan het gezin van herkomst en de bijbehorende relaties (Bartelink, 2013, p. 20).

2.6 Algemene werkzame factoren in de jeugdzorg

Zoals eerder genoemd richt dit onderzoek zich op de werkzame factoren van gezinshuizen van Oosterpoort. Omdat er al algemeen werkzame factoren gericht op de jeugdzorg bekend zijn vanuit de literatuur, worden deze hier toegelicht. Deze werkzame factoren zijn in te delen op

verschillende niveaus. Dit wordt aan de hand gedaan van het Integratief Werkzame Factoren model, oftewel IWF-model (Pijnenburg, 2010, p. 7). Dit model is te zien bijlage 5.

2.6.1 Het Integratief Werkzame Factorenmodel

Het Integratief Werkzame Factorenmodel gaat over de wisselwerking tussen factoren op microniveau, mesoniveau en macroniveau die invloed hebben op de resultaten van de jeugdzorg. Pijnenburg (2010, pp. 6-7) legt het volgende uit over de niveaus: Het microniveau richt zich op de directe invloedssfeer bij de samenwerking tussen cliënten en professionals en is het hart van het model. Het mesoniveau richt zich op de sociale en professionele context die in het dagelijks leven van de cliënt aanwezig zijn en het macroniveau richt zich op de beleidskaders en ontwikkelingen die mede beïnvloed worden door de normen en veranderingen in de maatschappij. Het macroniveau onderscheidt zich in beleid en praktijk, maar ook in kennis en (de bewaking van) kwaliteit. De drie niveaus en de bijbehorende factoren zijn hieronder verder uitgewerkt.

2.6.2 Factoren op microniveau

Er worden verschillende factoren door Pijnenburg (2010, pp. 14-18) genoemd op microniveau. Dit heeft betrekking op de relatie tussen de cliënt en professional, factoren op het niveau van de cliënt en factoren op het niveau van de professional.

Dit zijn de volgende factoren:

- Onderzoek naar cliëntfactoren is schaars. Doordat cliënten steeds meer worden geactiveerd in het hulpverleningsproces hebben Bohart & Tallman (in Pijnenburg, 2010, pp. 15-16) de volgende cliëntkenmerken op een rij gezet die volgens hen gezien kan worden als betrouwbaar voor een positieve uitkomst:

  > Hechtingsstijl, vermogen om relaties aan te gaan, de motivatie voor verandering, contactuele vaardigheden, openheid en bereidheid om actief mee te gaan in de taken en uitdagingen die de hulpverlening stelt. Dit geldt ook voor niveau van functioneren van cliënten voor start van de behandeling, voor hun geestelijke gezondheid sociale contacten (regelen oppas bijvoorbeeld), intelligentie, planningsvaardigheid, en sociaal-economische status.

- Kenmerken die spelen bij professionals zijn een grotere voorspeller dan de kenmerken van een cliënt. Uit een buitenlands onderzoek (Kelley, Bickman & Norwood, 2010;

Sparks & Duncan, 2010, in Pijnenburg, 2010, p. 16) naar kenmerken vanuit de hulpverlener die een positief effect hebben op de hulpverlening komen volgens de cliënten naar voren: open, warm, niet oordelend, vriendelijk, geïnteresseerd, betrokken, duidelijk, opmerkzaam, flexibel, bevestigend, stimulerend, betrouwbaar, het vermijden van negatieve interactie, beschuldigende of denigrerende opmerkingen, reflectief zijn en vragend om feedback aan cliënten.

- De professional moet constructief reageren als de alliantie slecht loopt.
- De alliantie tussen de hulpverlener en cliënt is een belangrijke factor. De alliantie ontstaat door een gedeelde opvatting tussen cliënt en hulpverlener over het ontstaan en aanpak van de problemen. Hierdoor accepteert de cliënt de behandelvorm, oftewel veranderingstheorie. De voorwaarde voor een goede alliantie is om voortdurend te investeren en te evalueren. Zie bijlage 1 voor een aanvulling op het begrip alliantie.
- Hoop en positieve verwachtingen kunnen voor de cliënt veranderingen veroorzaken.

2.6.3 Factoren op mesoniveau bij Beleid en Praktijk

Naast het microniveau spelen er ook verschillende factoren een rol op de hulpverlening vanuit het mesoniveau.

Factoren in de omgeving van de cliënten zijn, volgens Pijnenburg (2010, pp. 10-11):

- Het sociaal netwerk van de cliënt, zoals familie, vrienden, buurt, school en andere maatschappelijke instituties. Deze mensen kunnen helpen bij het oplossen of verminderen van de problematiek van de cliënt. Hoe meer de cliënt contact heeft met diens omgeving en actief hier aan deelneemt hoe meer dit een blijvend positief effect heeft op de inzet van jeugdzorg. Dit worden buiten-therapeutische steunbronnen genoemd door Lambert (in Pijnenburg, 2010, p. 10).
- Het inspelen op critical life events door de professional. Dit zijn belangrijke positieve of negatieve veranderingen in het leven van een cliënt. Denk aan hobby's, vrienden, werk, wonen. Als professionals hier alert op inspelen kan dit een positieve ontwikkeling hebben op het inzetten van jeugdzorg
- Setting: De verwachting is dat de eerste indruk van een omgeving en/of een persoon behorende bij de instelling gevolgen heeft voor de rest van de hulpverlening. Zo kan een wachtkamer bepalen of een cliënt zich welkom voelt en kan dit een positieve invloed hebben op de verwachtingen van de hulpverlening. Vooral in periodes met veel problematiek zijn mensen hier gevoelig voor (Botton, in Pijnenburg, 2010, p. 11).

Andersom kan het ook een negatief effect hebben als de ontvangst niet positief wordt ervaren door de cliënt. Dan voelen ze zich niet serieus genomen.

2.6.4 Factoren op mesoniveau bij Kennis en Kwaliteit

Vervolg van factoren op mesoniveau:

- Het up-to-date houden van vakkennis en de stimulatie hiervan door de instelling. Op die manier kan een organisatie zich blijven ontwikkelen.
- Voortgangsfeedback blijkt de resultaten van een hulpverleningstraject te versterken. Dit is feedback over de werkwijze van de professional. Feedback over de alliantie van cliënt en behandelaar en over steunbronnen in de omgeving van de cliënt heeft ook een positief resultaat (Pijnenburg, 2010, p. 13).

2.6.5 Factoren op macroniveau bij Beleid en Praktijk

Vanuit het macroniveau zijn er ook factoren die invloed uitoefenen op de jeugdzorg.
Bij Beleid en Praktijk worden de factoren beschreven vanuit de maatschappij, zoals de politiek en regel- en wetgeving:

- De Rijksoverheid beïnvloedt de factoren op werkzaamheid in de jeugdzorg over de opvoeding en daarnaast over het ondersteunen van jeugdigen en opvoeders met opvoedproblemen. Het landelijk jeugd- en jeugdzorgbeleid wordt ontwikkeld vanuit een visie die zich richt op een eigen wet- en regelgeving. Het beleid heeft dus een sterke invloed op de uitkomsten van de jeugdzorg.
- Naast de overheid zijn er nog andere belangrijke betrokkenen op macroniveau, namelijk: provincies, gemeenten, brancheorganisaties, beroepsverenigingen, de Inspectie en beroepsopleidingen.
- Het imago van jeugdzorg is ook een belangrijke factor vanuit macroniveau gezien. Het imago is op dit moment bovenal negatief. Aan een positief imago werken is belangrijk voor het vertrouwen van huidige, maar ook nieuwe cliënten (Pijnenburg, 2010, p. 9).

2.6.6 Factoren op macroniveau bij Kennis en Kwaliteit

Vervolg factoren op macroniveau:
Kennis en theoretische inzichten

- Body of Knowledge is de basiskennis die denken en handelen van professionals sturing geeft. Empirische (berust op waarneming) en relevante theoretische inzichten voor de jeugdzorg blijven zich ontwikkelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor kennis over interventies of

technieken, maar ook voor kennis over alle andere werkzame factoren. Deze kennis wordt samengebracht bijvoorbeeld in kennisbanken, denk aan het NJi. Kennis moet wel benut en gestimuleerd worden. Hierbij is wel de vraag hoe deze stimulatie vormgegeven kan worden (Pijnenburg, 2010, p.12).

2.7 Conclusie literatuuranalyse

Uit de literatuur komt naar voren dat er weinig bekend is over de werkzame factoren bij gezinshuizen. Wel zijn er verwachtingen over mogelijke werkzame factoren bij gezinshuizen, maar deze zijn nog niet met onderzoek bevestigd. Er is behoefte aan meer onderzoek naar de werkzame factoren en een verduidelijking van het begrip gezinshuizen. Dit kan mede op basis van de uitkomsten van de kenniskringen van het NJi en Kenniskring Gezinshuizen AWBZ geconcludeerd worden.
Er is iets meer bekend over de algemene werkzame factoren in de jeugdzorg. Aangezien gezinshuizen ook een vorm is van jeugdzorg is de verwachting dat hierin ook antwoorden liggen voor dit onderzoek. Een algemene werkzame factor die duidelijk naar voren komt is de alliantie tussen de professional en de cliënt.

Hoofdstuk 3 Probleemstelling

Naar aanleiding van de verzamelde informatie vanuit de praktijk en literatuur in dit onderzoek is er een doelstelling en vraagstelling geformuleerd.

3.1 Doelstelling

- Het in kaart brengen van de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort. Aan de hand van dit inzicht kan Oosterpoort haar methodiek uitdragen en de concrete resultaten van haar werkwijze presenteren.

3.2 Onderzoeksvraag

- Wat zijn werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort?

3.3 Deelvragen

- Deelvraag 1: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers?
- Deelvraag 2: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door gezinshuiskinderen en voormalige bewoners?
- Deelvraag 3: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door de behandelcoördinator, werkbegeleider en manager?

- Deelvraag 4: Welke belangrijke verzamelde werkzame factoren kunnen toegespitst worden op het IWF-model?

Hoofdstuk 4 Methode van onderzoek

4.1 De onderzoeksbenadering

Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een combinatie tussen een kwalitatieve en kwantitatieve benadering. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is er zoveel mogelijk informatie van de betrokkenen vergaard. Gezien de tijd die voor het onderzoek is gesteld, was het niet mogelijk om alle betrokkenen te interviewen. Er is daarom de keus gemaakt om naast de interviews (kwalitatief) een enquête (kwantitatief) af te nemen bij alle betrokkenen.

Het onderzoek is een beschrijvend onderzoek, het onderzoek tracht namelijk de werkzame factoren in kaart te brengen (Donk & Lanen, 2011, p. 56). Bij het in kaart brengen is er voornamelijk gekeken naar het perspectief vanuit de betrokkenen.

4.2 Participanten

Om aan inclusie te voldoen, zijn de volgende betrokkenen zijn benaderd voor dit onderzoek:

- de opdrachtgever
- de manager gezinshuizen en pleegzorg
- de werkbegeleiders gezinshuizen
- de gezinshuisouders
- de gezinshuiskinderen
- de voormalige bewoners van een gezinshuis
- de pedagogisch medewerkers

Op deze manier is er informatie verworven vanuit meerdere perspectieven. De verwachting was dat de meerderheid van de mensen deel zouden nemen aan het onderzoek, aangezien de betrokkenen zich in de vraag van de opdrachtgever herkennen en allemaal direct betrokken zijn met de gezinshuizen. In paragraaf 4.2.1 is de daadwerkelijke respons te lezen.

4.2.1 Respons

- Interviews

In totaal zijn er 11 interviews afgenomen met 23 verschillende participanten: (5 gezinshuisouders, 1 partner van gezinshuisouder, 2 pedagogisch medewerkers, 2 medewerkers Team Oosterpoort, 7 gezinshuiskinderen, 6 voormalige bewoners). In bijlage 6 vindt u de interviewvragenlijsten.

- Enquête:

In totaal hebben 32 respondenten de enquête ingevuld (7 gezinshuisouders, 3 partners van gezinshuisouders, 5 pedagogisch medewerkers, 4 medewerkers Team Oosterpoort, 6 gezinshuiskinderen, 2 voormalige bewoners, 2 eigen kinderen van gezinshuisouders, 3 stagiairs). In bijlage 7 vindt u de enquête.

De respons van 32 personen is hoog voor zo'n kleine groep betrokkenen. De groep betrokkenen bestaat uit: 10 gezinshuisouders, 8 pedagogisch medewerkers, 9 partners, 37 gezinshuiskinderen, enkele voormalige bewoners waar nog contact mee is, 5 stagiairs en enkele eigen kinderen.

4.3 Procedure van onderzoek

Het onderzoek is op verschillende manieren uitgevoerd. Voor het plan van aanpak is er een literatuur- en praktijkanalyse uitgevoerd. Het verdere onderzoek is uitgevoerd middels 'bevragen' (interviews en enquêtes), en 'bezoeken' (op bezoek gaan bij vier gezinshuizen). Negen interviews zijn tijdens een bezoek afgenomen en twee, naar wens van de participanten, telefonisch. Aan de hand van vooraf opgestelde categorieën zijn de werkzame factoren besproken met de participant. De enquête is online aangemaakt op www.studentenonderzoek.be en is verstuurd naar ieder gezinshuis en naar Team Oosterpoort met een persoonlijke aanhef. De invulling van de enquête is per individu. De vragen voor de enquête zijn ook gebaseerd op de literatuur en de respons van de interviews.

Na het verzamelen van alle data uit de praktijk is er een vergelijking gemaakt met de literatuur bij de beantwoording van de deelvragen. Dit is te lezen in hoofdstuk 6.

4.3.1 Participanten geworven

Een deel van de betrokkenen hebben in het begin van het onderzoek, ter oriëntatie, een gesprek gehad met de onderzoekers. Alle aanwezige betrokkenen, bij een vergadering over de gezinshuizen, hebben laten weten dat zij mee willen werken aan het onderzoek. De onderzoekers voelden zich daarom vrij om de betrokkenen te benaderen.

- Interviews

Van te voren is met de opdrachtgever bekeken welke vier gezinshuizen de meeste voormalige bewoners hebben en het meest geschikt zouden zijn voor de interviews. De opdrachtgever vind de input van de voormalige bewoners belangrijk, omdat zij hun ervaringen en belevingen kunnen

vertellen. Deze gezinshuizen zijn eerst telefonisch benaderd met de vraag of zij bereid waren om mee te werken. Wanneer zij akkoord gingen, is er een email verstuurd met informatie en data voorstellen.

- Enquête

Ieder gezinshuis, dat nog niet bezocht was, is eerst telefonisch benaderd om te checken of zij bereid was om mee te doen aan het onderzoek middels een enquête. Er is daarbij ook uitleg gegeven waarom niet ieder gezinshuis geïnterviewd kon worden, maar dat het haar aandeel konden geven via de enquête. Na deze telefonische gesprekken is er een email verstuurd naar elk gezinshuis met daarin een uitnodiging om deel te nemen aan de enquête. Er is gekozen om een email te sturen per gezinshuis, zodat de betrokkenen zich eerder persoonlijk aangesproken voelden. Daarnaast heeft de behandelcoördinator van de gezinshuizen ook een email gestuurd naar alle gezinshuizen om meer respondenten te werven.
NB. In overleg met de opdrachtgever is er geen toestemming gevraagd aan de biologische ouders van de gezinshuiskinderen. De interviews gaan immers niet over de persoonlijke behandelingen van de gezinshuiskinderen, maar heeft betrekking op hun beleving van de werkzame factoren. Het schaadt dus niet om hen te bevragen voor dit onderzoek (Donk & Lanen, 2012, p. 68). Wel is er de keuze gemaakt dat de kinderen minstens 12 jaar moeten zijn, omdat vanaf deze leeftijd wederzijds dialoog makkelijker wordt (Delfos, 2009, p. 212).

4.4 Meetinstrumenten

Er zijn diverse meetinstrumenten ingezet om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Deze worden in deze paragraaf verder toegelicht.

4.4.1 Tekstbronnen

Bij dit onderzoek zijn verschillende tekstbronnen bestudeerd, zoals interne bronnen vanuit Oosterpoort. Daarnaast zijn er wetenschappelijke onderzoeken, artikelen, databases, kennisbanken, websites en studieboeken bestudeerd.

4.4.2 Interview

Voor het bevragen is er een ‘halfgestructureerde’ interviewvragenlijst opgesteld. Voor deze vragenlijst zijn er categorieën vastgelegd die zijn voortgevloeid uit de oriëntatie van de praktijk- en literatuuranalyse en uit gesprekken met de opdrachtgever.

Er zijn verschillende soorten vragen gesteld, namelijk: inleidende, vervolg-, verdiepende, specificerende, directe en structurerende vragen. Er is ook rekening gehouden met pauze momenten, zodat de participant in de gelegenheid was om over zijn antwoorden na te denken. (Donk en Lanen, 2011, p. 215). Op deze manier van vragen is er een breed beeld verkregen van de werkzame factoren van de gezinshuizen.

4.4.3 Voorwaarden interviews

- De interviewgesprekken zijn opgenomen met een geluidsrecorder. Dit is altijd in overleg gegaan met de participant(en).
- Twee gesprekken zijn getranscribeerd (één interview met twee gezinshuisouders en een voormalige bewoner en één interview met drie gezinshuiskinderen). De overige negen interviews zijn verwerkt in gespreksverslagen.
- Alle gegevens van de participanten zijn geanonimiseerd.
- Er is transparant afgesproken met de participant hoe de resultaten worden verwerkt en teruggekoppeld.
    - Transcripten zijn niet teruggekoppeld naar de participant, omdat deze letterlijk zijn uitgetypt. Dit is in samenspraak met de participanten gedaan.
    - De gespreksverslagen zijn wel teruggestuurd naar de participanten voor een controle en goedkeuring. Hierop konden de participanten feedback geven en of zij het eens waren met de gespreksverslagen. Indien zij aanvullingen hadden, zijn deze doorgevoerd.

4.4.4 Vormgeving interviews

Er is van te voren een opzet bedacht voor de vormgeving van de interviews. Een voorkeur ging uit om met de volwassenen (gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers) apart in gesprek te gaan en daarnaast met de voormalige bewoners en gezinshuiskinderen samen. Zo konden de gezinshuiskinderen vrij spreken zonder een volwassene, zodat mogelijk de verworven loyaliteit naar de gezinshuisouders geen belemmering zou zijn (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, p. 64). In de uitnodiging voor een interview is er echter aangegeven dat het betreffende gezinshuis een keuze mag maken in de samenstelling en wat voor hen organisatorisch haalbaar zou zijn. Het kon ook de voorkeur van de jongere zijn, om samen de gezinshuisouder het interview te doen.

Praktijkonderzoek vraagt om een methodische aanpak met planning. De praktijk daarentegen kan onverwachts zijn (Donk en Lanen, 2011, p. 71). Er is daarom rekening gehouden met de

mogelijkheid dat de gesprekken anders gepland worden dan van te voren uitgedacht. Ook zijn de interviews zo gepland, dat er nog geschoven kon worden en er geen tijdsdruk ontstond.

- Er zijn in totaal vier individuele interviews gehouden:
    1. Eén gezinshuisouder
    2. Eén gezinshuiskind
    3. Eén voormalige bewoner
    4. Eén voormalige bewoner

- Er zijn in totaal zeven groepsinterviews gehouden:
    1. Twee gezinshuisouders en één voormalige bewoner
    2. Drie gezinshuiskinderen
    3. Twee gezinshuisouders en twee gezinshuiskinderen
    4. Eén pedagogisch medewerker en voormalige bewoner
    5. Eén gezinshuisouder, een pedagogisch medewerker en een gezinshuiskind
    6. Twee voormalige bewoners
    7. Twee werkbegeleiders

Het voordeel van de groepsinterviews is dat het een tijdbesparende methode is en dat de participanten op elkaar kunnen reageren. Zo kon er data verzameld worden vanuit verschillende perspectieven. Het voordeel van een individueel interview is dat de participanten elkaar niet kunnen beïnvloeden (Donk & Lanen, 2011, pp. 209 - 210).
De gesprekken werden naderhand geanalyseerd, in categorieën ingedeeld en gecodeerd. Vanuit deze categorieën is de enquête opgesteld.

4.4.5 Enquête

Om de hele groep te bereiken is er naar aanleiding van de interviews een gestructureerde vragenlijst opgesteld. In samenspraak met de opdrachtgever is er gekozen om één enquête te ontwikkelen voor alle betrokkenen. De vragen zijn zo opgesteld dat zij ook door de gezinshuiskinderen vanaf 12 jaar kon worden ingevuld (wellicht met wat aansturing van de gezinshuisouder over hoe een enquête werkt). Organisatorisch was dit een gemakkelijke manier van verzamelen. De deadline voor het invullen van de enquête is eenmalig met 3 dagen verlengd om meer respondenten te werven. Tevens is er een herinnering gestuurd.

4.4.6 Methoden in enquête

In de enquête is gebruik gemaakt van open, gesloten, meerkeuze-, enkele keuze- en schaalvragen. De schaalvragen zijn met name aan bod gekomen. Respondenten konden middels een waarde aangeven hoe belangrijk zij de genoemde factor vonden. Bij een schaalvraag wordt er met een gesloten vraag een stelling beoordeeld op basis van twee uiterste waarden (Donk & Lanen, 2011, pp. 217-219). Zo is er gekozen voor een 7 punt schaal, omdat er dan meer nuancering ontstaat in de antwoorden.

4.4.7 Jeugdhulp Alliantie Schaal

In *HAN Sociaal Kennisproducten* staat vermeld dat de Jeugdhulp Alliantie Schaal (JAS) een methode is om de werkrelatie te meten tussen de jeugdhulpverlener en de cliënt (Rijsingen & Pijnenburg, 2013, p. 55). Uit het literatuuronderzoek kwam naar voren dat alliantie een belangrijke werkzame factor is. Deze wordt in de JAS ook gesteld door te vragen of de hulpverlener en de cliënt het eens zijn over de doelen. Dergelijke vragen zijn ook in de enquête gesteld om zicht te krijgen op de alliantie tussen gezinshuisouder en het gezinshuiskind en de waarde die zij hieraan hangen als werkzame factor. De vragen uit de JAS zijn gebruikt ter inspiratie (Rijsingen, Theunissen, Grooteboer en Pijnenburg, 2013, p. 9). In *HAN Sociaal Kennisproducten* staat vermeld dat er goedkeuring nodig is van de auteurs voor gebruik van de JAS om wildgroei te voorkomen (Rijsingen & Pijnenburg, 2013, p. 56). Deze goedkeuring is gevraagd aan Huub Pijnenburg en is verkregen.

4.4.8 Bezoeken

Door op bezoek te gaan was er de gelegenheid om de sfeer te ervaren van een gezinshuis. Er was ook de mogelijkheid om de gezinshuiskinderen, gezinshuisouders, pedagogisch medewerker en eventueel een voormalige bewoner te bevragen middels een interview.

Het op bezoek gaan bij een gezinshuis had de volgende doelen:

- De sfeer proeven van het gezinshuis.
- De werkwijze zien van de verschillende gezinshuizen.
- Interviews afnemen met betrokkenen.

Van te voren zijn er concrete afspraken gemaakt met de verschillende gezinshuisouders. Er is afgesproken hoe lang het bezoek en het interview zal duren en wie er zouden deelnemen aan het onderzoek.

4.5 Beantwoording deelvragen

In bijlage 8 staat in een schema weergeven vanuit welke perspectieven en door welke methode de deelvragen zijn beantwoord.

4.6 Analyse

- Interviews

Alle 11 interviews zijn opgenomen met een geluidsrecorder zodat de respons via de computer terug te luisteren was en op deze manier verwerkt kon worden in transcripties en gespreksverslagen. Deze zijn verzameld in een apart document en zijn terug te lezen in Stronks & Martens (2015). Dit document is tevens separaat ingeleverd.
Omdat alle interviewvragen zijn opgesteld aan de hand van categorieën zijn de antwoorden van de participant bij de gespreksverslagen meteen verwerkt onder deze categorieën. Alle 11 interviews zijn naderhand opgedeeld in waardevolle tekstfragmenten, waarin duidelijk werd gemaakt wat een werkzame factor is in een gezinshuis volgens de participant (Donk en Lanen, 2011, p. 254). Hierdoor kunnen er inhoudelijke thema's, structuren, patronen of concepten worden opgespoord (Migchelbrink, 2009, p. 115). De tekstfragmenten zijn daarna geplaatst in een coderingsoverzicht onder dezelfde categorieën. Deze zijn te zien in bijlage 9. In het coderingsoverzicht zijn de tekstfragmenten geplaatst aan de linkerzijde van het bestand en de codes aan de bovenzijde. De tekstfragmenten zijn aan een code gekoppeld. De codes zijn te interpreteren als een 'werkzame factor'. Na het invullen van dit schema is er een totaal opgeteld van iedere code. De frequentie is gebaseerd op de meest genoemde codes en zijn verwerkt in tabellen om het overzichtelijk te maken. Deze tabellen zijn te lezen in hoofdstuk 5 en bijlage 10.

- Enquête

De enquête is, zoals eerder genoemd, online verspreid. Na de sluiting van de enquête zijn de gegevens verwerkt via het programma: Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Op deze manier is de data op een efficiënte manier geanalyseerd en kon er gemakkelijk een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende onderzoeksgroepen. In de data is er namelijk onderscheid gemaakt tussen: alle respondenten, de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners, de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers en Team Oosterpoort (de behandelcoördinator gezinshuizen, de werkbegeleiders en de manager van gezinshuizen en pleegzorg). De overige respondenten zijn: de partner van gezinshuisouder, de stagiaires en eigen kinderen van gezinshuisouder. Deze groep was te klein om apart te analyseren.

De enquête is als volgt opgebouwd:

- Kenmerken van een gezinshuis zijn gescoord op een schaal van 1 - 7 op verschillende categorieën. Met als beginwaarde: geen invloed en als eindwaarde: zeer sterke invloed.
- Stellingen, die zijn gebaseerd op de interviews, zijn gescoord op een schaal van 1-7. Met als beginwaarde: helemaal mee oneens en als eindwaarde: helemaal mee eens.
- Persoonskenmerken die een gezinshuisouder moet hebben volgens de respondenten. Zij konden er vijf opnoemen die volgens hen het belangrijkste zijn.

In de enquête wordt het woord kenmerken gebruikt. De verwachting is dat dit woord beter aansluit bij de respondenten dan werkzame factoren. De betekenis in dit onderzoek is hetzelfde.

4.7 Validiteit

Validiteit richt zich op hetgene dat er onderzocht wordt, wat er onderzocht moet worden. Er is in dit onderzoek rekening gehouden met 'democratische en dialogische validiteit' (Donk & Lanen, 2011, pp. 45-46). Dit is gerealiseerd door in gesprek te blijven met de betrokkenen.
Alle betrokkenen hebben dezelfde vragenlijsten ingevuld, zodat iedereen hun visie kon delen op dezelfde onderwerpen. Hierbij is wel rekening gehouden met de leeftijden van de gezinshuiskinderen en zijn dus alle vragen vergemakkelijkt voor die specifieke onderzoeksgroep. Dit had betrekking op de democratische validiteit.
Er is meerdere keren een email verstuurd, naar alle betrokkenen, met de laatste updates van het onderzoek. Tevens zijn er gesprekken gevoerd met twee verschillende beleidsmedewerkers. De opdrachtgever is iedere week op de hoogte gesteld over het onderzoek. Door deze gesprekken was er ook een mogelijkheid tot feedback en kon de validiteit worden bewaakt, oftewel de dialogische validiteit.

Om de coderingen van de interviews zo transparant mogelijk te laten verlopen is er eerst afzonderlijk gecodeerd en is naderhand besproken welke code welke betekenis heeft, zodat hierin overeenstemming is. Nadat de codering af was hebben de onderzoekers elkaars coderingen gecontroleerd en afgestemd voordat deze omgezet werden naar resultaten. Aan het einde van de codering zijn alle tekstfragmenten gecontroleerd, om te onderzoeken of deze goed waren gekoppeld aan de codes.

4.8 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van dit onderzoek wordt verhoogd doordat er met onderstaande punten rekening is gehouden:

Toevallige verstoringen welke de respons kunnen beïnvloeden (Donk & Lanen, 2011, p. 48)*;*

- Voor dit onderzoek is er rekening gehouden met het mogelijk niet meewerken van voormalige bewoners of gezinshuiskinderen. Dit kan komen door het ontwikkelingsniveau van de kinderen en de mate waarin ze een overstijgende blik kunnen hebben op het hulpverleningsproces, maar bijvoorbeeld ook de onwil om niet mee te willen werken. De motivatie van een prille puber voor een gesprek dat vanuit een initiatief komt vanuit de volwassene is namelijk vaak laag (Delfos, 2009, p. 215). Daarom is de keuze bij de mensen zelf gelaten om wel of niet mee te willen werken. Hierbij is er ook transparantie geboden over de terugkoppeling en anonieme verwerking van de resultaten. Voor de enquête hield dit ook in dat de verwachte tijdsduur bekend was, zodat de respondenten hiermee rekening konden houden.
- Aangezien er van negen interviews een gespreksverslag is gemaakt hebben de onderzoekers deze uitwerking van elkaar gecontroleerd en teruggestuurd naar de geïnterviewden om te controleren of het gespreksverslag juist is geïnterpreteerd. Dit is gedaan om onjuiste interpretaties zoveel mogelijk te voorkomen.

Gebruikmaken van data uit verschillende bronnen uit de literatuur en afkomstig van betrokkenen (brontriangulatie) (Donk & Lanen, 2011, p. 50)*;*

- Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van boeken, artikelen, onderzoeken, internationale boeken, wetenschappelijke artikelen, methodiekuitleg en gesprekken met verschillende betrokkenen.

De data op verschillende manieren verzamelen (methodische triangulatie) (Donk & Lanen, 2011, p. 50)*;*

- Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van literatuur, interviews, enquêtes en ingevulde vragenlijsten over de tevredenheid van de hulpverlening bij Oosterpoort. Deze laatst genoemde lijst bleek niet betrouwbaar genoeg te zijn voor dit onderzoek door de lage respons. De interviews en enquêtes zijn na de onderzoeksfase geanalyseerd. De uiteindelijke resultaten zijn verwerkt in tabellen en hierin is te zien welke codes, oftewel werkzame factoren, het meest genoemd zijn. Het kan voorkomen dat één participant meerdere keren dezelfde code noemt in verschillende tekstfragmenten. De onderzoekers hebben samen gekeken of de code dan één keer moet worden geteld of meerdere keren. Dit is afhankelijk van de context waarin de participant de code plaatst. Het kan

dus zijn dat er een code vaker is benoemd dan de hoeveelheid participanten. Er kan een verschil zitten tussen de woorden die participanten gebruiken, maar wel dezelfde betekenis hebben. Om subjectiviteit hierin zo veel mogelijk te voorkomen zijn alle codes onafhankelijk van elkaar gecontroleerd en met elkaar besproken.

Hoofdstuk 5 Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten te vinden per deelvraag. De resultaten komen uit de gehouden interviews en de afgenomen enquêtes. In bijlage 10 zijn de resultaten in tabellen te vinden van de gehele onderzoeksgroep op basis van het coderingsoverzicht en de uitkomsten vanuit SPSS.

5.1 Resultaten voor beantwoording deelvraag 1

Deelvraag 1: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers?

In deze paragraaf zijn de resultaten te vinden vanuit de respons van gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers. Hierbij is de paragraaf onderverdeeld in drie onderdelen, waarbij er een onderscheid is gemaakt tussen factoren van gezinshuizen, factoren over persoonskenmerken van gezinshuisouders en factoren in vergelijking met andere hulpvormen. Tijdens de dataverzameling zijn de genoemde factoren van de participant ondergebracht in codes. Het woord code is synoniem aan factor.

5.1.1 Factoren van gezinshuizen

In tabel 1 zijn de meest genoemde factoren te vinden door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers uit de interviews. In tabel 2 zijn de gegevens uit de enquête te vinden.

Tabel 1
De meest genoemde factoren - Gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers (N=7)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Biologische ouders betrekken	11	Sociaal netwerk
Ondersteuning en helikopterview werkbegeleider	11	Hulpverlening Oosterpoort
Kinderen zien als individu	10	Woonomgeving en opgroeien
Gezinsgevoel	10	Woonomgeving en opgroeien
Vertrouwen	7	Woonomgeving en opgroeien

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

Een gezinshuisouder zegt dat de vader werd gehoord en gezien door de gezinshuisouders. Dat is van essentieel belang omdat het kind dan het gevoel kan hebben dat het er gewoon mag zijn in een gezinshuis (persoonlijke mededeling, 16 april 2015).

Tabel 2
5 hoogst beoordeelde kenmerken - Gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers (N=12)

Factor	Gemiddelde (schaal 1 – 7)	Categorie
De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis	6.83	Sociaal netwerk
In een gezinshuis heeft ieder kind een eigen kamer	6.58	Woonomgeving en opgroeien
In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders	6.58	Woonomgeving en opgroeien
Een gezinshuis stimuleert het contact met de biologische ouders	6.50	Sociaal netwerk
Het team van een gezinshuis is klein en betrokken	6.50	Hulpverlening Oosterpoort

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.1.2 Factoren bij persoonskenmerken

In tabel 3 zijn de meest gekozen persoonskenmerken uit de enquête te vinden, die een gezinshuisouder moet hebben, volgens de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers.

Tabel 3
5 meest gekozen persoonskenmerken - Gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers (N=12)

Factor	Frequentie (keren genoemd, keuze uit 22 kenmerken)	Categorie
Privé willen delen met andere mensen	6	Persoonskenmerken
Geduldig	6	Persoonskenmerken
Consequent	5	Persoonskenmerken
Luisteren	5	Persoonskenmerken
Betrokken	5	Persoonskenmerken

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.1.3 Factoren in vergelijking met andere hulpvormen

In tabel 4 zijn de meest genoemde factoren te vinden door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers uit de interviews.

Tabel 4
De meest genoemde factoren - Vergelijking andere hulpvormen - Gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers (N=7)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Gezinsgevoel (helpend, persoonlijk, vertrouwend)	5	Vergelijking andere hulpvorm (leefgroep)
Vaste opvoeders in een gezinshuis	3	Vergelijking andere hulpvorm (leefgroep)
Meer kennis en ervaring in gezinshuis	2	Vergelijking andere hulpvorm (pleeggezin)

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

”Een kind kan overal zijn verhaal kwijt want wij zien het kind constant. En als er iets is met een kind kunnen wij er meteen elke keer op in haken, als je dat constant ziet kun je ook veel beter erop reageren’’, aldus een gezinshuisouder (persoonlijke mededeling, 23 maart 2015).

5.1.4 Stellingen

In tabel 5 zijn de hoogst beoordeelde stellingen uit de enquête te vinden, volgens de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers.

Tabel 5
5 hoogst beoordeelde stellingen - Gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers (N=12)

Stelling	Gemiddelde (schaal 1-7)	Categorie
Een gezinshuis biedt meer rust dan een leefgroep	6.92	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis heeft minder wisseling van opvoeders dan in een leefgroep	6.75	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis is persoonlijker dan een leefgroep	6.58	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep	6.50	Vergelijking andere hulpvormen
In een gezinshuis werken de kinderen aan hun toekomstplannen	6.33	Toekomst

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.2 Resultaten voor beantwoording deelvraag 2

Deelvraag 2: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door gezinshuiskinderen en voormalige bewoners?

In deze paragraaf zijn de resultaten te vinden van de antwoorden die zijn gegeven door gezinshuiskinderen en voormalige bewoners. Hierbij is de paragraaf onderverdeeld in drie onderdelen, waarbij er een onderscheid is gemaakt tussen factoren van gezinshuizen, factoren bij persoonskenmerken en factoren in vergelijking met andere hulpvormen.

5.2.1 Factoren van gezinshuizen

In tabel 6 zijn de meest genoemde factoren te vinden door gezinshuiskinderen en de voormalige bewoners uit de interviews. In tabel 7 zijn de gegevens uit de enquête te vinden.

Tabel 6
De meest genoemde factoren - Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (N=13)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Gezinsgevoel	15	Woonomgeving en opgroeien
Structuur	9	Woonomgeving en opgroeien
Vertrouwen	8	Woonomgeving en opgroeien
Eigen stabiel netwerk opbouwen	8	Sociaal netwerk
Ondersteuning van pedagogisch medewerker	7	Hulpverlening Oosterpoort

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9

.

Bij gezinsgevoel is er bijvoorbeeld door geïnterviewde gezinshuiskinderen en voormalige bewoners benoemt dat het gezinshuis als een soort familie word ervaren (persoonlijke mededeling, 16 april 2015). Bij gezinsgevoel is ook te denken aan dat er alles besproken kan worden en dat je rekening houdt met elkaar zoals door een gezinshuiskind is genoemd (persoonlijke mededeling, 27 maart 2015).

Tabel 7
5 hoogst beoordeelde kenmerken - Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (N=8)

Factor	Gemiddelde (schaal 1 – 7)	Categorie
Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind	6.63	Sociaal netwerk
De kinderen weten welke dingen ze willen veranderen (met ondersteuning van de gezinshuisouders)	6.63	Alliantie
Het team van een gezinshuis is klein en betrokken	6.57	Hulpverlening Oosterpoort
Een gezinshuis stimuleert het contact met de biologische ouders	6.38	Sociaal netwerk
De gezinshuisouder weet welke dingen het kind wil veranderen	6.38	Alliantie

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête.,zie hiervoor bijlage 9.

Onderstaand citaat is aangevuld in de enquête (aanvullende opmerking enquête, 17 april 2015).

Gezinshuizen zijn gewoon zo ontzettend belangrijk, en vooral voor de ontwikkeling van een kind. Ik mag blij zijn om in een gezinshuis te wonen, en ik gun het ook elk kind. Er komt bij ons een nieuwe jongen wonen die ontzettend blij is om in een gezinshuis te kunnen en mogen wonen in plaats van een groep. Ook hij vindt het fijn zich te kunnen ontwikkelen op een manier hoe ik dat gekund heb en nog steeds mag! Ik gun het ieder kind die niet de mogelijkheid heeft thuis te kunnen wonen.

5.2.2 Factoren bij persoonskenmerken

In tabel 8 zijn de meest gekozen persoonskenmerken uit de enquête te vinden die een gezinshuisouder moet hebben, volgens de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners.

Tabel 8
5 meest gekozen persoonskenmerken - Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (N=8)

Factor	Frequentie (keren genoemd, keuze uit 22 kenmerken)	Categorie
Gezellig	7	Persoonskenmerken
Luisteren	5	Persoonskenmerken
Flexibel	4	Persoonskenmerken
Humor	4	Persoonskenmerken
Geduldig	3	Persoonskenmerken

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.2.3 Factoren in vergelijking met andere hulpvormen

In tabel 9 zijn de meest genoemde factoren te vinden door gezinshuiskinderen en voormalige bewoners uit de interviews.

Tabel 9
De meest genoemde factoren - Vergelijking andere hulpvormen - Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (N=13)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Gezinsgevoel (helpend, persoonlijk, vertrouwend)	14	Vergelijking andere hulpvormen (leefgroep)
Vaste opvoeders	6	Vergelijking andere hulpvormen (leefgroep)
Niet enige gezinshuiskind in gezinshuis	5	Vergelijking andere hulpvormen (pleeggezin)

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

“Dat is wel fijn, je bent niet zeg maar het enige kindje dat zeg maar niet thuis woont. Dus je begrijpt elkaar wel wat beter. Als iemand ergens mee zit, begrijp je elkaar beter’’ aldus een gezinshuiskind (persoonlijke mededeling, 23 maart 2015).

5.2.4 Stellingen

In tabel 10 zijn de hoogst beoordeelde stellingen uit de enquête te vinden, volgens de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners.

Tabel 10
5 hoogst beoordeelde stellingen - Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (N=8)

Stelling	Gemiddelde (schaal 1-7)	Categorie
Een gezinshuis is persoonlijker dan een leefgroep	6.75	Vergelijking andere hulpvormen
In een gezinshuis werken de kinderen aan hun toekomstplannen	6.75	Toekomst
Een gezinshuis biedt meer rust dan een leefgroep	6.63	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep	6.63	Vergelijking andere hulpvormen
De vaardigheden die worden aangeleerd gericht op de toekomst	6.63	Toekomst

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.3 Resultaten voor beantwoording deelvraag 3

Deelvraag 3: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door de behandelcoördinator, werkbegeleider en manager?

In deze paragraaf zijn de resultaten te vinden van de antwoorden die zijn gegeven door het team van Oosterpoort, bestaande uit de behandelcoördinator, werkbegeleiders en manager. Hierbij is de paragraaf onderverdeeld in drie onderdelen, waarbij er een onderscheid is gemaakt tussen factoren van gezinshuizen, factoren bij persoonskenmerken en factoren in vergelijking met andere hulpvormen.

5.3.1 Factoren van gezinshuizen

In tabel 11 zijn de meest genoemde factoren te vinden door het team bij Oosterpoort in de interviews. In tabel 12 zijn de gegevens uit de enquête te vinden.

Tabel 11
De meest genoemde factoren - Team Oosterpoort (N=2)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Kennis gezinshuisouder	5	Hulpverlening Oosterpoort
Aansluitende methodiek	4	Hulpverlening Oosterpoort
Gezinsgevoel	3	Woonomgeving en opgroeien
Ondersteuning en helikopterview werkbegeleider	3	Hulpverlening Oosterpoort
Vaste opvoeders	3	Woonomgeving en opgroeien

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

Vroeger kon je met elke MBO-richting een gezinshuis beginnen, nu wordt er een relevante MBO-opleiding, bij voorkeur een HBO-opleiding, gevraagd, aldus de werkbegeleiders (persoonlijke mededeling, 1 april 2015).

Tabel 12
5 hoogst beoordeelde kenmerken - Team Oosterpoort (N=4)

Factor	Gemiddelde (schaal 1-7)	Categorie
De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis	7.0	Sociaal netwerk
Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar	7.0	Woonomgeving en opgroeien
In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders	7.0	Woonomgeving en opgroeien
Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind	6.75	Sociaal netwerk
De pedagogisch medewerker is helpend en ondersteunend	6.50	Hulpverlening Oosterpoort

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.3.2 Factoren bij persoonskenmerken

In tabel 13 zijn de meest gekozen persoonskenmerken uit de enquête te vinden die een gezinshuisouder moet hebben, volgens het team bij Oosterpoort.

Tabel 13
4 meest gekozen persoonskenmerken Team Oosterpoort (N=4)

Factor	Frequentie (keren genoemd, keuze uit 22 kenmerken)	Categorie
Volhouden	3	Persoonskenmerken
Reflectief	3	Persoonskenmerken
Geduldig	3	Persoonskenmerken
Flexibel	2	Persoonskenmerken

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.3.3 Factoren in vergelijking met andere hulpvormen

In tabel 14 zijn de meest genoemde factoren te vinden, door het team bij Oosterpoort uit de interviews.

Tabel 14
De meest genoemde factoren - Vergelijking andere hulpvormen - Team Oosterpoort (N=2)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Gezinsgevoel (persoonlijk, helpend en vertrouwd) in gezinshuizen	3	Vergelijking andere hulpvormen (leefgroep)
Meer kennis en ervaring in gezinshuizen	1	Vergelijking andere hulpvormen (pleeggezin)
Je bent niet de enige in gezinshuizen met problematiek	1	Vergelijking andere hulpvormen (pleeggezin)

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

Bij een pleeggezin moet volgens de werkbegeleider het kind meedraaien met een gezin en wordt opgenomen in dit systeem. Bij een gezinshuis wordt er meer afgestemd op wat het kind nodig heeft en wat ze nodig hebben bij hun hechtingsproblematiek (persoonlijke mededeling, 1 april 2015).

5.3.4 Stellingen

In tabel 15 zijn de hoogst beoordeelde stellingen uit de enquête te vinden, volgens het team bij Oosterpoort.

Tabel 15

5 hoogst beoordeelde stellingen - Team Oosterpoort (N=4)

Stelling	Gemiddelde (schaal 1-7)	Categorie
Een gezinshuis biedt meer rust dan een leefgroep	7.0	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis heeft minder wisseling van opvoeders dan een leefgroep	7.0	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis heeft minder wisseling van bewoners dan een leefgroep	6.75	Vergelijking andere hulpvormen
In een gezinshuis werken de kinderen aan hun toekomstplannen	6.50	Toekomst
Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep	6.25	Vergelijking andere hulpvormen

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

5.4 Resultaten voor beantwoording deelvraag 4

Deelvraag 4: Welke belangrijke verzamelde werkzame factoren kunnen toegespitst worden op het IWF-model?

Deze deelvraag is om te onderzoeken welke werkzame factoren passen in het IWF-model (Pijnenburg, 2010, p. 7). Dit model kan worden ingevuld na beantwoording van de deelvragen 1, 2 en 3 in hoofdstuk 6.

Hoofdstuk 6 Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk wordt er antwoord gegeven op de deelvragen van dit onderzoek en de daaruit vloeiende conclusies, discussies en aanbevelingen voor Oosterpoort.

6.1 Beantwoording deelvragen 1, 2 & 3

- *Deelvraag 1: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers?*
- *Deelvraag 2: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners?*
- *Deelvraag 3: Welke belangrijke werkzame factoren worden aangedragen door de behandelcoördinator, werkbegeleider en manager?*

Om antwoord te geven op bovenstaande deelvragen wordt er gekeken naar de gegevens die verzameld zijn uit de enquête. De meest genoemde factoren uit de interviews zijn verwerkt in enquêtes, zodat deze getoetst konden worden door een grote groep respondenten. De gegevens uit de enquête zijn dus leidend.

Overzicht belangrijkste werkzame factoren:

De belangrijkste werkzame factoren die worden aangedragen door gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers zijn:

- De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis
- In een gezinshuis heeft ieder kind een eigen kamer
- In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders

De belangrijkste werkzame factoren die worden aangedragen door gezinshuiskinderen en voormalige bewoners zijn:

- Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind
- De kinderen weten welke dingen ze willen veranderen (met ondersteuning van de gezinshuisouders)
- Het team van een gezinshuis is klein en betrokken.

De belangrijkste werkzame factoren die worden aangedragen door Team Oosterpoort zijn:

- De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis
- Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar
- In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders

Bovenstaande gegevens geven de belangrijkste werkzame factoren weer volgens de verschillende onderzoeksgroepen. Opvallend is dat de groepen niet geheel op 1 lijn liggen met betrekking tot de werkzame factoren. Dit is te lezen in paragraaf '6.2.1 werkzame factoren'.

6.2 Beantwoording deelvraag 4

Deelvraag 4: Welke belangrijke verzamelde werkzame factoren kunnen toegespitst worden op het IWF-model?

De verzamelde werkzame factoren zijn geplaatst in het Integratief Werkzame Factorenmodel (Pijnenburg, 2010, p. 7) om zo een overkoepelend beeld te krijgen van de werkzame factoren van Oosterpoort. Het IWF-model is te vinden in bijlage 5.

Tabel 16
De werkzame factoren volgens alle onderzoeksgroepen geplaatst in het IWF-model.

Factor uit het IWF-model	Niveau	Werkzame factor
Steunfactoren in de cliëntcontext	Meso (Beleid en praktijk)	- De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis.
Jeugdzorgorganisatie	Meso (Beleid en praktijk)	- In een gezinshuis heeft ieder kind een eigen kamer - Het team van een gezinshuis is klein en betrokken
Professional	Micro	- In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders - Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind
Veranderingstheorie + alliantie	Micro	- De kinderen weten welke dingen ze willen veranderen (met ondersteuning van de gezinshuisouders)
Cliënt(en)	Micro	- Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar

Opmerking: De gegevens komen uit tabel 2, tabel 7 en tabel 12.

Naast de belangrijkste werkzame factoren zijn er nog meer gegevens verzameld. Hierbij gaat het ook om andere werkzame factoren, persoonskenmerken van een gezinshuisouder en hoe de gezinshuizen verschillen met een leefgroep en pleegzorg. Deze zijn in de volgende paragrafen beschreven om een completer en volledig beeld te schetsen van de werkzame factoren.

6.2.1 Werkzame factoren

Hieronder worden de werkzame factoren beschreven en vergeleken tussen de onderzoeksgroepen vanuit de interviews en enquêtes.

In tabel 1 en 2 (gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers) is te lezen dat ze ‘het betrekken van het sociaal netwerk van het kind’ belangrijk vinden, net zoals de ‘ondersteuning en helikopterview van de werkbegeleider’.

In tabel 6 en 7 (gezinshuiskinderen en voormalige bewoners) komen de punten ‘gezinsgevoel’, ‘structuur ’ en ‘openstaan voor het netwerk van het kind’ naar voren. Ook in tabel 7 scoort de ‘veranderingstheorie’ (gezinshuiskind en gezinshuisouder zijn beide op de hoogte wat het kind wil/gaat veranderen) hoog, wat positief is. Dit komt ook terug in de literatuur; het is gebleken dat wanneer er overeenstemming is over de behandeling er alliantie ontstaat. Hierdoor accepteert de cliënt de behandelvorm, oftewel de veranderingstheorie (Pijnenburg, 2010, p. 18).

Uit tabel 12 (Team Oosterpoort) zie je dat de belangrijkste factoren zijn: ‘het staan achter de plaatsing van de biologische ouders’, dat ‘kinderen leren van elkaar’ en dat er ‘vaste opvoeders’ zijn. Dit lijken allemaal meer persoonlijke aspecten. In tabel 11 lijken de factoren zich meer te richten op de professionele aspecten zoals: ‘methodiek’, ‘kennis’ en ‘ondersteuning werkbegeleider’.

Uitkomsten

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat de werkzame factoren vooral liggen op de ‘onderlinge relaties’, ‘de sfeer in het gezinshuis’ en ‘het betrekken van het netwerk’. Wat ook duidelijk is dat ‘gezinsgevoel’ en ‘vaste opvoeders’ bij elke onderzoeksgroep naar voren komt.

6.2.2 Persoonskenmerken

Persoonskenmerken waaraan gezinshuisouders moeten voldoen volgens de onderzoeksgroepen zijn: Gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers (tabel 3) willen een ‘rolmodel zijn in de privésfeer’. Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (tabel 8) noemen informelere kenmerken, zoals ‘gezellig ‘ zijn. Team Oosterpoort (tabel 13) benoemt weer formelere kenmerken zoals ‘reflectief’ en ‘volhouden’, die ook passen bij de rol als hulpverlener.

‘Reflectief’, ‘betrokken’ en ‘flexibel’ komt ook uit buitenlands onderzoek naar voren (Kelley, Bickman & Norwood, 2010; Sparks & Duncan, 2010, in Pijnenburg, 2010, p. 16).

Dit verschil tussen de onderzoeksgroepen komt mogelijk doordat Team Oosterpoort niet in het gezinshuis woont en vanaf een afstand betrokken is. ‘Geduldig’ komt bij alle onderzoeksgroepen voor.

Uitkomsten
Er komen verschillende persoonskenmerken per onderzoeksgroep naar voren, maar de meeste werkzame factoren liggen bij persoonskenmerken in de interactie tussen gezinshuisouder en gezinshuiskind.

6.2.3 Vergelijking andere hulpvormen

Baat & Berg-le Clercq (2013, p. 9) beschrijven het volgende: Ondanks dat zowel gezinshuisouders en groepsleiders in dienst zijn van een zorgaanbieder, wonen de gezinshuisouders in het gezinshuis en zijn zij de plaatsvervangende ouders. Dit herkennen de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers ook (tabel 4). Dit is vooral in vergelijking met een leefgroep aangezien in een gezinshuis het gezinsgevoel en de vaste opvoeders belangrijk zijn. Pleeggezinnen hebben dan weer niet de kennis en ervaring die nodig is voor de problematiek. Uit de literatuur is ook gebleken dat bij Teaching-Family Homes en MTFC een gedegen opleiding en training van belang zijn voor gezinshuisouders (Baat & Berg-le Clercq, 2013, pp. 28-29). Factoren in het gezinshuis komen dus overeen met verwachtingen uit de literatuur.

Gezinshuiskinderen en voormalige bewoners (tabel 9) vinden het prettig dat ze ‘niet de enige zijn in het gezinshuis’, wat soms wel het geval is in een pleeggezin. Gezinshuizen maken zich dus sterk om een opvoedklimaat te creëren dat als prettig wordt ervaren, met ervaring en kennis die daarbij relevant is. Team Oosterpoort (tabel 14) benoemt ook dat het ‘gezinsgevoel’ belangrijk is in vergelijking met andere hulpvormen, net zoals de ‘kennis en ervaring gezinshuisouders’ en dat de kinderen ‘niet de enige zijn in het gezinshuis’. Team Oosterpoort (tabel 15) noemt in de enquête ook dat er meer ‘rust’ is, ‘minder wisselingen’ zijn en er wordt ‘meer aan de toekomst gewerkt dan in een leefgroep’.
Gezinshuisouders en pedagogische medewerkers (tabel 5) vinden ‘toekomstperspectief’ belangrijk, net zoals de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners dat vinden (tabel 10). Zo vertelt een voormalige bewoner dat er altijd werd gevraagd door de gezinshuisouders wat ze

wilde worden en wat haar plannen waren. Dit heeft ze ook als belangrijk ervaren (interview 8, 27 maart 2015).

Uitkomsten

De werkzame factoren liggen op verschillende aspecten van de hulpverlening in gezinshuizen in vergelijking met andere hulpvormen. Volgens de onderzoeksgroepen wordt er meer aan de 'toekomst gewerkt in de gezinshuizen dan in de andere hulpvormen'. Tevens komen de factoren 'rust' en 'gezinsgevoel' naar voren. Deze onderdelen maken dat een gezinshuis als beter wordt ervaren door de onderzoeksgroepen en passen bij de kenmerken van kinderen in een gezinshuis. Anderzijds is het gezinshuis geschikt voor deze doelgroep en kunnen sommige kinderen, die zich niet kunnen hechten, niet passen in een gezinshuis. Dan is een leefgroep geschikter.

Alle bovenstaande gegevens zijn ook geplaatst in het IWF-model (Pijnenburg, 2010, p. 7). Deze uitwerking is te vinden in bijlage 11.

6.3 Conclusie

In deze conclusie volgt een terugkoppeling over het begrip werkzame factoren, eerder genoemd in dit onderzoek: *Factoren die een positief effect hebben op een gezonde en stabiele ontwikkeling van kinderen.* Vanuit dit begrip is de volgende conclusie tot stand gekomen.

Kijkend naar alle factoren is het op te merken dat de gezinshuizen zich vooral sterk maken in de samenwerking tussen gezinshuisouders en de gezinshuiskinderen. Hieromheen is een klein, betrokken team, waardoor de vaste gezichten als vertrouwd worden ervaren door de gezinshuiskinderen. De gezinshuiskinderen zijn bereid om de hulpverlening aan te gaan in het gezinshuis, omdat de relaties onderling persoonlijk zijn. Dit zie je ook terug in de factoren die de gezinshuiskinderen noemen. Dit zijn vooral factoren op persoonlijke gebieden. De gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers noemen meerdere factoren met betrekking tot hoe zij zich opstellen in het contact met de gezinshuiskinderen. Zo wordt bijvoorbeeld ook het sociaal netwerk betrokken, met name de biologische ouders van het gezinshuiskind. De gezinshuizen streven dan ook de missie van Oosterpoort na: "De zorg wordt bij voorkeur in en met de directe omgeving van de jeugdige uitgevoerd''. Het team van Oosterpoort vult deze visie aan met een meer overkoepelende blik en de randvoorwaarden bieden die nodig zijn voor een gezinshuis.

Er kan geconcludeerd worden dat er aan de vier doelen vanuit de methodiek Gezinnen Centraal (Boer et al., 2014, p. 2) wordt gewerkt, voornamelijk door de volgende werkzame factoren:

- Gedragsverandering bij een kind; Hierbij is te denken aan de veranderingstheorie.
- Samenwerking tussen ouders en opvoeders; De biologische ouders betrokken en worden deze gehoord door de gezinshuisouder.
- Verbetering van communicatie tussen kind en gezin van herkomst; Gezinshuisouders stimuleren het contact vanuit het kind naar de biologische ouders.
- Opbouwen van een sociaal netwerk van het kind; Er wordt actief gewerkt aan het sociaal netwerk van het kind. De gezinshuisouders reageren hier in participatief door het sociaal netwerk te verwelkomen.

Terugkoppeling doelstelling en onderzoeksvraag:
De doelstelling: Het in kaart brengen van de werkzame factoren bij de gezinshuizen van Oosterpoort. Aan de hand van dit inzicht kan Oosterpoort haar methodiek uitdragen en de concrete resultaten van haar werkwijze presenteren.

De onderzoeksvraag: Wat zijn werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort?

Er kan geconcludeerd worden dat de doelstelling is behaald. De werkzame factoren zijn vanuit verschillende onderzoeksgroepen in kaart gebracht waardoor de onderzoeksvraag beantwoord is. Dit onderzoek sluit hiermee ook aan bij de conclusie van de kenniskring van het NJi, namelijk dat er meer beschrijving en explicitering nodig is van gezinshuizen (Steege, 2012, pp. 36-37). Met dit onderzoek is er dus meer explicitering geboden over de gezinshuizen.

Om Oosterpoort haar methodiek te kunnen laten uitdragen is er een productbeschrijving en een implementatieplan ontwikkeld vanuit één van de aanbevelingen, zoals te lezen in Stronks & Martens (2015). Dit document is separaat ingeleverd.

6.4 Discussie

Er zijn nog enkele discussiepunten die naar voren zijn gekomen tijdens dit onderzoek.

Verschil in grootte van de onderzoeksgroepen
De onderzoeksgroepen zijn niet even groot en ook niet groot genoeg om van een significant verschil te spreken tussen de resultaten. Omdat het onderzoek een korte tijdsduur had, is er in samenspraak met de opdrachtgever afgesproken om zoveel mogelijk participanten te

interviewen en daarnaast een enquête te ontwikkelen voor de overige betrokkenen. Hierdoor zijn alle betrokkenen benaderd. Het nadeel van de korte tijdsduur is dat bijvoorbeeld van Team Oosterpoort, maar twee personen zijn geïnterviewd. De enquête is door vier personen van deze onderzoeksgroep ingevuld. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de uitkomsten door het beperkt aantal perspectieven. Er is wel sprake van een diversiteit tussen de onderzoeksgroepen, waardoor de validiteit weer wordt vergroot (Migchelbrink, 2009, p. 128).

Verschil persoonskenmerken interviews en enquête

Voor de ontwikkeling van de enquête is de data gebruikt vanuit de interviews. Door de tijdsdruk is er voor de enquête een lijst met persoonskenmerken gemaakt door te tellen hoe vaak een kenmerk is genoemd in de interviews. Bij het coderen zijn er uiteindelijk verschillen opgetreden. Hierdoor zijn er enkele begrippen komen te vervallen of samengevoegd onder één begrip of juist gesplitst in meerdere begrippen. Het kan ook voorkomen dat de begrippen onder een andere categorie zijn geplaatst of juist zijn weggevallen door een lage score bij de codering.

Groepsinterviews

Bij het afleggen van de interviews was de onderlinge beïnvloedbaarheid en loyaliteit te merken bij de jongeren. Delfos (2009, p. 136) beschrijft ook dat sociaal gewenst gedrag in de pubertijd naar leeftijdsgenoten toeneemt. Zo is er bij één interview een jongere geweest die zijn mening gaf, waarbij de andere jongeren aansloten. Toen de jongere weg was, kwamen de andere jongeren met verschillende meningen. Bij een ander interview met twee gezinshuiskinderen, die alle twee vroegtijdig zijn gestopt, was het bijna niet mogelijk om de werkzame factoren in kaart te brengen. Er is afgewogen wat wel en niet bruikbaar was.

Aanvullingen

Dit onderzoek richt zich op de werkzame factoren en niet op verbeterpunten. Desondanks zijn er in de interviews wel enkele suggesties voor verbeterpunten naar voren gekomen. Uit enkele interviews komt er naar voren dat de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers meer behoefte hebben aan trainingen die passen bij het werken in een gezinshuis. De huidige trainingen sluiten niet helemaal aan volgens hen. Het advies is om een vervolgonderzoek te doen, om in kaart te brengen welke behoeftes er zijn voor trainingen onder deze onderzoeksgroep. Hierbij wordt mogelijk helder wat voor soort trainingen zij nu aangeboden krijgen, maar waar geen behoefte aan is.

Toekomstperspectief

“Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep”. Deze stelling uit de enquête is op meerdere manieren in te vullen. Zo kan een toekomstperspectief zich onder andere richten op zelfstandigheid en zelfstandig wonen, maar ook op thuis bij de biologische ouders gaan wonen. Thuisplaatsing en wat daar voor nodig is, is in dit onderzoek nauwelijks naar voren gekomen.

Generaliseerbaarheid

Dit onderzoek heeft zich specifiek gericht op de werkzame factoren van de gezinshuizen bij Oosterpoort. Het onderzoek zou ook uitgevoerd kunnen worden in een soortgelijke instelling. Mogelijk is de methodiek wel afwijkend, hierdoor kan het theoretisch kader anders zijn.

Kindkenmerken

In de literatuurstudie is gebleken dat Bohart en Tallman (2010, in Pijnenburg, 2010, pp. 15-16) een aantal kindkenmerken hebben beschreven, die kunnen leiden tot een goede hulpverlening. In de interviews zijn deze ook aan bod gekomen. Er is ondervonden dat de participanten hier moeilijk antwoord op konden geven en is het besluit genomen om dit niet te vragen in de enquêtes om de vragenlijsten toegankelijk te laten houden voor alle betrokkenen.

IWF-Model

De aspecten uit het IWF-model (Pijnenburg, 2010, p. 7) zijn zoveel mogelijk ingevuld, om zo een beeld te krijgen welke aspecten invloed hebben op elkaar, van de gezinshuizen. Niet alle aspecten van het IWF-model zijn naar voren gekomen in het onderzoek, waardoor over deze aspecten geen uitspraken zijn gedaan.

6.5 Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek zijn de volgende aanbevelingen beschreven voor Oosterpoort:

Aanbeveling 1

Zoals uit de discussieparagraaf naar voren komt, is er meer behoefte aan passende trainingen voor de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers. De gezinshuisouders geven aan dat de huidige trainingen in meer of mindere niet geheel aansluiten bij hun behoeften. Er wordt aangeraden om het volgende te inventariseren middels vervolgonderzoek:

- Welke trainingen worden er nu aangeboden aan de gezinshuisouders/pedagogisch medewerkers? Welke hiervan sluiten niet aan volgens hen?
- Welke andere trainingen zijn er binnen Oosterpoort? Welke hiervan sluiten mogelijk aan bij de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers? Wat is hun behoefte?

Op deze manier kan de Body of Knowledge, oftewel basiskennis, gestimuleerd worden zoals Pijnenburg (2010, p. 12) dit noemt.

Aanbeveling 2

Uit het onderzoek kwam er volgens verschillende betrokkenen naar voren dat gezinshuizen geen bekende hulpvorm is voor veel mensen en (overheids)instanties. Middels dit onderzoek zijn de werkzame factoren in kaart gebracht van gezinshuizen. Deze factoren kunnen gebruikt worden om een beeld te creëren van gezinshuizen. Op die manier kan mogelijk het sectorimago verbeterd worden. Een positief sectorimago is tevens een extra werkzame factor, zoals genoemd in het IWF-model (Pijnenburg, 2010, p. 7).

Aanbeveling 3

In het onderzoek benoemen de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners dat ze het gezinsgevoel belangrijk vinden en dat ze zonder een gezinshuis niet zo ver gekomen zouden zijn. De vaste gezichten en hulpverleners zijn hierbij een belangrijke oorzaak, waaruit vertrouwen en alliantie ontstaat. Er wordt aangeraden dat Oosterpoort gaat kijken in hoeverre er vaste gezichten en hulpverleners zijn bij de andere hulpvormen en wat er voor nodig is om dit vertrouwen en alliantie te bewerkstelligen.

Aanbeveling 4

Uit het onderzoek komt naar voren dat er vooral gewerkt wordt aan zelfstandigheid en dat de kinderen na het verlaten van een gezinshuis op zichzelf gaan wonen. De biologische ouders worden erg betrokken bij het proces, maar er is in dit onderzoek niet naar voren gekomen hoeveel kinderen er weer thuis gaan wonen en wat er nodig is voor een mogelijke terugkeer. Er wordt aangeraden om een onderzoek te doen naar de daadwerkelijke terugkeer, in hoeverre dit een succes is en wat er voor nodig is om een terugkeer succesvol te laten zijn.

Bronnenlijst

Baat, de M., Berg-le Clercq, T. (2013). *Wat werkt in gezinshuizen?* [Nederlands Jeugdinstituut]. Gedownload op 4 februari 2015, van http://www.nji.nl/nl/Databanken/Databank-Wat-werkt/Onderwerpen/Wat-werkt-bij-gezinshuizen

Bartelink, C. (2013). *Uithuisplaatsing: wat werkt?* [Nederlands Jeugdinstituut]. Gedownload op 4 februari 2015, van http://www.nji.nl/Uithuisplaatsing-Praktijk-Wat-werkt

Boer, H. den, Broek, A. van den, Cuijpers, R., Oss, S. van, Prins, J. & Westerlo, E. van de. (2014). *Gezinnen Centraal. Methodiek gezinshuizen*. (methodiekbeschrijving). Oss: Oosterpoort.

De Glind (2015). *Zorg voor jeugd.* Geraadpleegd op 26 februari 2015, van http://glind.nl/jeugd/zorg/

Delfos, M. (2009). *Ik heb ook wat te vertellen!: Communiceren met pubers en adolescenten.* (5e druk). Amsterdam: SWP.

Delfos, M. (2010). *Luister je wel naar mij?: Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar.* (15e druk). Amsterdam: SWP.

Donk, C. van der & Lanen, B. van. (2011). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn.* Bussum: Coutinho.

Ieperen-Schelhaas, K. van & Verharen, L. (2011). *Contextuele Hulpverlening.* Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Meuwissen, I. (2011). *Een landelijke sectorverkenning. Kenmerken van en opvoeding binnen gezinshuizen.* (afstudeeropdracht). [Gezinspiratieplein]. Gedownload op 10 februari 2015, van http://www.gezinspiratieplein.nl/lezen-weten/lezen-weten-2/gezinsvormen-algemene-informatie/39-kenmerken-van-gezinshuizen

Migchelbrink, F. (2009). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn.* (14e druk). Amsterdam: SWP.

Ministerie voor Jeugd en Gezin. (2009). *Stand van zaken gezinshuizen*. Gedownload op 10 februari 2015, van http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/02/23/stand-van-zaken-gezinshuizen.html

Oosterpoort. (z.d.). *Gezinshuis (lang verblijf)*. Gedownload op 10 februari 2015, van http://www.oosterpoort.org/hulpaanbod/hulp-bij-oosterpoort/

Oosterpoort. (z.d.). *Missie en Visie.* Geraadpleegd op 4 februari 2015, van http://www.oosterpoort.org/organisatie/missie-en-visie/

Pijnenburg, H. (2010). *Zorgen dat het werkt.* Gedownload op 3 maart 2015, van http://www.han.nl/onderzoek/nieuws/zorgen-dat-jeugdzorg-werk/

Pijnenburg, H. & Rijsingen, van R. (2013). *HAN Sociaal Kennisproducten. Praktische hulpmiddelen voor maatschappelijke dienstverlening.* [HAN Sociaal]. Gedownload op 3 maart 2015, van http://www.han.nl/onderzoek/nieuws/kennisdag-han-sociaal-201/

Rigter, J. (2010). *Ontwikkelingspsychopathologie bij kinderen en jeugdigen.* Bussum: Coutinho.

Rijksoverheid. (z.d.). *Jeugdhulp bij gemeenten.* Geraadpleegd op 3 mei 2015, van http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/jeugdhulp-bij-gemeenten

Rijksoverheid. (z.d.) *Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten.* Geraadpleegd op 6 februari 2015, van http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten

Rijsingen, R. van, Theunissen, J., Grooteboer, W. en Pijnenburg, H. (2013). *Alliantie tussen cliënt en hulpverlener: daar moet en kun je iets mee!* [HAN Sociaal]. Gedownload op 3 maart 2015, van http://www.han.nl/onderzoek/nieuws/kennisdag-han-sociaal-201/

Schuurman, M. (2012). *Kenniskring Gezinshuizen AWBZ. Opbrengst en aandachtspunten voor de toekomst.* [Gezinspiratieplein]. Gedownload op 27 februari 2015, van http://www.gezinspiratieplein.nl/lezen-weten/gezinsvormen-algemene-informatie/6-rapport-gezinshuizen-awbz

Steege, van der M. (2012). *Gezinshuizen in de jeugdzorg. De kennis verzameld en de stand van zaken.* [Nederlands Jeugdinstituut]. Gedownload op 10 februari 2015, van http://www.nji.nl/nl/Publicaties/Gezinshuizen-in-de-jeugdzorg.html

Stronks, M. & Martens, B. (2015). *Projectresultaat "Het is net een gezin…!"* (afstudeeropdracht). Pedagogiek, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.

Stronks, M. & Martens, B. (2015). *Transcripties en gespreksverslagen "Het is net een gezin…!"* (afstudeeropdracht). Pedagogiek, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.

Yperen, T., Steege, M., Addink, A. en Boendermaker, L. (2010) *Algemeen en specifiek werkzame factoren in de jeugdzorg.* Gedownload op 3 maart 2015, van http://www.nji.nl/nl/Publicaties/Algemeen-en-specifiek-werkzame-factoren-in-de-jeugdzorg

Bijlage 1 Begrippenlijst

APA:

America Psychiatrc Association. Het DSM-classificatiesysteem is ontstaan onder de verantwoordelijkheid van de APA (Rigter, 2010, p. 466).

Alliantie:

De samenwerking tussen een cliënt en een professional en de positieve verwachtingen bij de aanpak die ze hebben. De professional blijft, ondanks de alliantie, in staat om grenzen te stellen en eventueel in te grijpen bij onverantwoorde opvoedsituaties. Een professionele werkrelatie met een emotionele band is een persoonlijke alliantie. Een overeenstemming over het samenwerkingsdoel en de aanpak is taakalliantie (Pijnenburg, 2010, p. 8).

Automutilatie:

Zelfbeschadigend gedrag (Rigter, 2010, p. 466).

Betrouwbaarheid: De mate waarin iemand anders het onderzoek kan uitvoeren en er dezelfde resultaten uit voort komen. Dit geldt ook voor herhaling van het onderzoek (Donk & Lanen, 2011, p. 48) .

Coping:

Het opbouwen van overlevingsstrategieën (Rigter, 2010, p. 466).

Democratische validiteit:

Dit richt zich op de mate waarin het onderzoek is uitgevoerd en of alle partijen betrokken zijn geweest die een belang hebben bij het onderzoek (Donk & Lanen, 2011, p. 45).

Dialogische validiteit:

Dit richt zich op de mate waarin het onderzoek is gevolgd door collega's en systematisch op de hoogte houden van deze collega's en/of de opdrachtgever (Donk & Lanen, 2011, p. 46).

.

DSM:

Diagnostic Statisical Manual. Classifictisysteem van psychische stoornissen, opgesteld door de APA (Rigter, 2010, p. 467).

Inclusie:

Het betrekken van een partij bij het onderzoek.

Multidimensional Treatment Foster Care:

De afkorting is MTFC. Dit is een programma voor jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar. De jongeren hebben ernstige gedragsproblemen en vertonen delinquent gedrag. Dit intensieve programma wordt ingezet in de gesloten jeugdzorg en kan worden ingezet in plaats van de jongeren in detentie te plaatsen. MTFC valt onder therapeutische pleegzorg (Baat & Berg-le Clercq, 2013, p. 24).

Teaching-Family Homes

Dit is een lange-termijn, kleinschalige residentiële hulpverlening. In een Teaching-Family Home wonen zes tot acht delinquente jongeren die worden begeleid door zogenoemde 'teaching parents'. Beide teaching parents hebben een opleiding in het gedragstherapeutisch werken, waarbij het geven van feedback op het gedrag centraal staat (Baat & Berg-le Clercq, 2013, p. 18).

Treatment Family Home

Treatment Family Home is gebaseerd op Teaching-Family Homes. Het verschil zit hem in het aantal jongeren dat bij een Treatment Family Home bestaat uit zes tot acht jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar. Belangrijk bij Treatment Family Home is het aanleren van zelfstandigheid in het dagelijks leven om succesvol te zijn op gebieden, zoals school, op hun werk en in hun gezin (Baat & Berg-le Clercq, 2013, p. 19).

SOS kinderdorpen

Dit is een dorp met tien tot vijftien SOS-gezinshuizen. In een SOS-gezinshuis wonen gemiddeld acht tot tien kinderen, afhankelijk van het land waarin het SOS kinderdorp staat, die niet meer bij hun ouders kunnen wonen. Redenen hiervoor kunnen bijvoorbeeld zijn: mishandeling, drugsverslaafde ouders en ouders die in detentie zitten. Kinderen wonen altijd met hun broertjes en zusjes in een SOS-gezinshuis. In de gezinssituatie wordt er veiligheid en continuïteit geboden. De SOS-moeder komt altijd het land waarin het SOS-gezinshuis staat en het doel is om de kinderen een plaats te bieden tot ze zelfstandig kunnen gaan wonen (Baat & Berg-le Clercq, 2013, pp. 20-21).

Validiteit:
Wordt er gemeten wat je wil meten? (Donk & Lanen, 2011, p. 44).

Werkzame factoren:

Factoren die een positief effect hebben op een gezonde en stabiele ontwikkeling van kinderen.

Bijlage 2 Definities problematieken

ADHD

ADHD staat voor Attention Deficit Hyperactivity Disorder, oftewel aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit (Rigter, 2010, p. 291). ADHD is moeilijk behandelbaar en kan chronische vormen aannemen. De symptomen die kinderen hebben zijn in twee clusters te onderscheiden: aandachtstekortstoornis en hyperactiviteit/impulsiviteit. Dit komt vooral naar voren bij het stellen van eisen. Deze kinderen hebben meer dan gemiddeld moeite om langdurig hun aandacht te richten op dezelfde activiteit. Het lukt ze wel om de omgeving te negeren en zich ergens op te concentreren, maar dit is van korte duur. Een oorzaak hiervan is het moeite hebben met het uitstellen van hun behoeftebevrediging. Ze zijn drukker dan de peergroup, hebben moeite met stilzitten, bewegen overmatig veel en praten (te) veel (Rigter, 2010, pp. 295-296). “Hyperactieve kinderen hebben een ‘teveel aan gedrag” (Prins, 1997, in Rigter, 2010, p. 296)

Bij ADHD komt er in 70% van de gevallen co-morbiditeit voor, het samengaan met een andere stoornis (Rigter, 2010, p. 303).
Risicofactoren voor ADHD zijn onderverdeeld in drie niveaus:

- het niveau van het kind, bijvoorbeeld de genetische aanleg.
- het niveau van de ouders en het gezin, bijvoorbeeld spanningen en stress in het gezin.
- het niveau van de omgeving, bijvoorbeeld een lage sociaal-economische status (Rigter, 2010, p. 308).

De beschermingsfactoren lijken zich vooral af te spelen op twee niveaus: het gezin en de omgeving, bijvoorbeeld de sensitiviteit en psycho-educatie bij de opvoeders. Psycho-educatie richt zich op het overdragen van kennis over ADHD en (de eventuele) co-morbiditeit (Rigter, 2010, p. 310).

Hechtingsstoornis

> Hechtingsgedrag is elke vorm van gedrag die ertoe bijdraagt dat een persoon in de nabijheid komt of blijft van een bekend ander individu waarvaan wordt gedacht dat hij beter met de eisen die de omstandigheden stellen om kan gaan. Hechtingsgedrag is het meest duidelijk als de betreffende persoon bang, moe of ziek is en wordt bevredigd door het geven van troost, zorg en geruststelling (Bowlby 1988, geciteerd in Durkin 1995 p. 78; vertaling Rigter, p. 176).

In het DSM-classificatiesysteem is er een stoornis beschreven gericht op de verstoring van de hechting: de reactieve hechtingsstoornis. In dit begrip is onder te scheiden tussen geremd en ontremde gehechtheid. Kinderen met een geremde hechtingsstoornis kunnen verstoord gedrag vertonen in bijvoorbeeld situaties waarbij sociaal gedrag gewenst is. Zij zoeken contact met de verzorger met een afgewend gezicht. Deze kinderen kunnen automutileren, maar ook agressief gedrag vertonen naar anderen. Het gedrag van deze kinderen kan sterk wisselen, tussen bijvoorbeeld verdriet en boosheid naar vriendelijkheid. Dan is er ook de ontremde hechtingsstoornis. Zij vertonen niet-selectief hechtingsgedrag: zich kunnen vastklampen aan een ieder. Het is oppervlakkig hechtingsgedrag, en het ontbreekt bij het kind aan vermogen om een relatie in stand te houden (Rigter, 2010, pp. 189-190).

Loyaliteitsconflict

Loyaliteit heeft meestal een geschiedenis met positieve ervaringen, waardoor de sterke band is ontstaan die niet zomaar te verbreken is. Anderzijds kan loyaliteit ook iemand in de weg staan. Verbondenheid transformeert dan in gebondenheid. Deze gevoelens van loyaliteit kunnen iemand tegenhouden om eigen keuzes te maken en zichzelf te ontplooien. (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, p. 57).

Existentiële loyaliteit is de ouder-kindrelatie en de verbondenheid hiertussen die altijd blijft bestaan. Deze is volgens Nagy niet te verbreken en/of te veranderen. Hij zegt dat wanneer twee mensen een leven hebben gegeven er daardoor een levenslange verbondenheid ontstaat. Dit vormt een sterke trouw aan de ouder. Zo is een kind in staat om zich negatief uit te laten over hun ouders, hoe pijnlijk soms ook, maar mogen anderen dit niet doen. Dit kan zich bijvoorbeeld ook uiten dat kinderen die geadopteerd zijn, zich zorgen maken over hun biologische ouders zonder dat ze deze kennen (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, pp. 58-59).

Deze loyaliteit heeft ook gevolgen voor hulpverlening: Er moet altijd rekening worden gehouden met een sterke verbondenheid en negatieve uitlatingen kunnen het hulpverleningsproces beschadigen. Het is de kunst om erkenning te geven aan het kind, zonder een waarde-oordeel te geven (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, pp. 60-61).

Verworven loyaliteit is een ontwikkelde relatie tussen de ouder en het kind. Ouders en kind gunnen elkaar het beste. Deze kan naast de existentiële loyaliteit bestaan. Verworven loyaliteit kan ontstaan in meerdere relaties en komt tot stand door inspanningen en zorg (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, pp. 63-64).

Bij gespleten loyaliteit moet het kind een keuze maken tussen zijn ouders. Dit kan heel zwaar zijn voor het kind en kan de ontwikkeling schaden. Je bent gevormd door je ouders en je zou

dan als het ware een deel van jezelf moeten afwijzen (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, pp. 66-67).

Loyaliteitsconflicten komen naar voren als een kind een keuze moet maken tussen twee of meerdere opties die mensen mogelijk teleurstellen. Het kan zich ook richten op het conflict tussen existentiële loyaliteit en de verworven loyaliteit. Zo kunnen kinderen van hun biologische ouders houden, maar ook bijvoorbeeld om hun pleegouders geven. In de hulpverlening is het belangrijk om beide vormen van loyaliteit te erkennen (Ieperen-Schelhaas & Verharen, 2011, pp. 69-70).

Bijlage 3 Gesprekken betrokkenen oriëntatiefase

Gesprek met R. Cuijpers, werkbegeleider, 10 februari 2015, 11:00 uur:

Functie werkbegeleider:

De werkbegeleider werkt samen met de behandelcoördinator gezinshuizen. Een werkbegeleider heeft veel contact met de gezinshuisouders. Mogelijk ook met de biologische ouders, maar dit wordt zoveel mogelijk gedaan door de gezinshuisouders. Daarnaast heeft de werkbegeleider contact met de kinderen. De werkbegeleider houdt in de gaten hoe het met de gezinshuisouder gaat en checkt of zij hen op weg kan helpen (werken aan doelen). Het contact met de jeugdbescherming (voorheen BJZ) is ook onderdeel van het werk.

Het contact met het gezinshuis kan op verschillende manieren verlopen. Zo zijn er formele vormen, zoals een huisvergadering met de behandelcoördinator, pedagogisch medewerker, gezinshuisouder en werkbegeleider. Het contact vanuit de werkbegeleider kan ook op een informele manier door langs te gaan voor een kop koffie.

Mevr. Cuijpers geeft aan dat in een gezinshuis het gewone leven een dagelijkse dag typeert, zoals: Samen eten, activiteiten doen, naar school gaan en het contact onderhouden met de biologische ouders. Het ‘gewone’ zal volgens Cuijpers een werkzame factor zijn in een gezinshuis. Cuijpers geeft aan dat het logisch zou zijn om kinderen van een gezinshuis te laten vertellen wat voor hen ‘werkt’ in een gezinshuis.

Cuijpers vertelt dat zij in haar werk merkt dat veel mensen niet weten wat een gezinshuis is, zoals: Jeugdbescherming, ouders, de gemeente en andere hulpverleners. Ze moet vaak uitleg geven wat een gezinshuis precies inhoudt.

Cuijpers zegt dan ook met overtuiging dat zij zich kan vinden in de vraag vanuit de opdrachtgever.

De transitie speelt ook een grote rol. Cuijpers weet dat de hulpvorm gezinshuizen gewenst is en dat deze, naar haar verwachting, niet opgeheven zal worden. Wel is ze benieuwd hoe gemeentes hiermee om zullen gaan tijdens deze transitie.

De behoefte van Cuijpers is om aan de gemeenten en andere formele contacten te kunnen laten zien wat gezinshuizen kunnen aanbieden en wat het precies inhoudt, met tastbare bewijzen. Voor ouders is dit vaak wat minder van belang, maar gaat het meer om de beleving van een gezinshuis.

Cuijpers vertelt ook dat het onderscheid tussen pleegzorg en een gezinshuis niet altijd duidelijk is. Dit is voor haar nog meer aanleiding om dit verschil te laten zien aan (externe) collega's.

Haar wensen en behoeften zijn: een onderbouwd, tastbaar bewijs om te laten zien wat Oosterpoort met gezinshuizen kan bieden.

Bezoek Gezinshuis, Seringenstraat, 11 februari 2015, 15:30 uur:
Het gezinshuis aan de Seringenstraat heeft twee gezinshuisouders in dienst. Dat betekent dat zij het dubbel aantal kinderen, namelijk acht, in huis hebben. Op dit moment hebben ze acht jongens in huis, van verschillende leeftijden. Zij hebben ook kamertraining tot hun beschikking, zodat jongeren kunnen oefenen om zelfstandig te worden.

Tijdens een gesprek met de gezinshuisouders, pedagogisch medewerker, stagiair en een voormalige bewoner wordt het beeld van een gezinshuis vanuit verschillende perspectieven duidelijk. Tijdens dit gesprek is duidelijk geworden dat zij zich allemaal kunnen vinden in de vraag vanuit de opdrachtgever.

Alle betrokkenen geven in dit gesprek aan dat zij moeilijk kunnen uitleggen wat een gezinshuis precies is aan de mensen om hen heen. Iedere betrokkene vertelt dit vanuit zijn/haar eigen perspectief. De gezinshuisouders geven aan dat een gezinshuis als kern heeft: zo 'gewoon en normaal' mogelijk. Tegelijkertijd weten de mensen daardoor niet precies wat zij precies doen in een gezinshuis. Het is enerzijds mooi dat het gezinshuis niet echt opvalt, maar het is ook niet fijn dat niet iedereen weet wat je precies doet. Ze vertellen ook dat de negen verschillende gezinshuizen van Oosterpoort allemaal weer anders zijn in hun behandeling. Het zou daarom volgens hen goed zijn om de kern van het gezinshuis eruit te halen en deze te beschrijven en kenbaar te maken.
Omdat veel mensen weten wat pleegzorg en residentie inhoudt, leggen zij vanuit deze vormen uit wat een gezinshuis is. Hun wens zou zijn dat het gezinshuis meer bekend wordt en ze niet hoeven uit te leggen wat een gezinshuis vanuit het perspectief wat het 'niet' is.

De stagiair vertelt dat een gezinshuis heel veel doet en dat voor hem na 3 maanden pas bekend werd wat het werk nu precies inhoudt. Hij was positief verrast toen hij zag hoe een gezinshuis te werk gaat. Er worden verschillende methodieken ingezet, ze kijken achter het gedrag van het kind en zijn vaste opvoeders voor deze kinderen, wat het heel uniek maakt.

Een voormalige bewoner luistert mee en vertelt ook haar kant van het verhaal. Ze geeft aan dat het simpelweg niet uit te leggen is aan de mensen van de buitenwereld, zelfs niet aan haar eigen ouders. Ze vertelt dat zij een grote voorstander is van het gezinshuis, omdat de gezinshuisouders voor haar een rolmodel waren. Ze waren ook openminded, zien je staan en praten alles uit. Zij heeft ook ervaring om in een internaat te leven. Daar is het volgens haar killer en moet je leven volgens de regels van de groepsleiding. Terwijl in een gezinshuis juist wordt gekeken wat voor jou werkbaar is. Zij geeft aan dat het belangrijkste is om gezien en gehoord te worden. Dit miste ze op de internaten. Ze benoemt dat ze nu nog vaak nadenkt hoe de gezinshuisouders keuzes zouden maken en dit zelf meeneemt op de manier waarop zij keuzes maakt. Met de toevoeging dat ze geen gezinshuisouders zegt, omdat dit te afstandelijk is. Ze benoemt haar gezinshuisouders bij de namen. Ze heeft de verwachting dat het lang niet zo goed met haar zou zijn gegaan, zonder het gezinshuis.

De pedagogisch medewerker vertelt ook dat zij moeite heeft met het uitleggen wat haar werk precies inhoudt, omdat het werk heel breed is en voor veel mensen niet herkenbaar. Door de bezuinigingen moet zij hoogstwaarschijnlijk stoppen bij Oosterpoort. Zij wil heel graag uitleggen aan het management hoe belangrijk haar rol is binnen het gezinshuis. Een gezinshuis kenmerkt zich namelijk door een stabiel team met vaste gezinshuisouders en een pedagogisch medewerker. Vanuit deze stabiliteit en dit vertrouwen kunnen kinderen op hun tempo ontwikkelen.

Tot slot geven de gezinshuisouder aan dat zij graag willen laten zien wat werkt in een gezinshuis en wat een gezinshuis kan zijn. Ze beseffen dat het lastig kan zijn om dit op papier te krijgen, maar zien graag de kenmerken van een gezinshuis uit dit onderzoek komen en wat een gezinshuis een unieke vorm van hulpverlening en opvoeden maakt. Het gaat erom dat de kinderen niet moeten aansluiten bij het gezin waar ze komen, maar de opvoeders aansluiten bij de kinderen. Dit gaat op het tempo van de kinderen om ze zo te laten ontwikkelen wat past bij de kinderen.

<u>Gesprek H. Helwegen, Manager Gezinshuizen & Pleegzorg, 12 februari 2015, 9:00 uur</u>
Dhr. Helwegen is manager van de gezinshuizen en pleegzorg binnen Oosterpoort. Ook is hij de leidinggevende van de behandelcoördinator gezinshuizen. Met betrekking tot de behandeling heeft de manager een beperkte rol. Hij wordt meer op de hoogte gehouden als er ingewikkelde

casussen zijn. Hij heeft elke drie weken een overleg met de behandelcoördinator en de werkbegeleider over de gezinshuizen en de stand van zaken en elke twee weken individueel werkoverleg met de behandelcoördinator.
In het gesprek vertelt Helwegen over verschillende aspecten met betrekking tot de gezinshuizen. Met de huidige transitie merkt hij dat er nog veel onduidelijkheid heerst. Dit jaar (2015) zijn pleegzorg en de gezinshuizen echter veilig op het gebied van financiering. Voor aankomende jaren is daar nog geen duidelijkheid over.

Helwegen kan zich vinden in de vraag vanuit de opdrachtgever. Helwegen vertelt over verschillende aspecten van de gezinshuizen. Zo vertelt hij dat gezinshuizen verschillen per instelling en per huis. Een gezinshuis voor Oosterpoort richt zich op de jeugdzorg. De gezinshuizen hebben een eigen methodiek, maar het werk zelf is op maat met betrekking tot de kinderen, want ieder kind heeft een andere behoefte. De gezinshuisouders verschillen ook per persoon, waardoor er onderling in de gezinshuizen ook verschillen ontstaan.
Omdat gezinshuizen vaak worden vergeleken met andere hulpvormen legt Helwegen het verschil uit. De gezinshuizen bij Oosterpoort verschillen met pleegzorg, doordat een gezinshuisouder in dienst is van Oosterpoort, meestal in een huis van Oosterpoort woont en daarnaast een pedagogische achtergrond heeft. Zo is het de veronderstelling dat kinderen met ernstige hechtingsproblematiek beter in een gezinshuis functioneren dan in een pleeggezin. In een gezinshuis hebben de kinderen jaren de tijd om te werken aan hechting op het tempo wat bij ze past en wat binnen hun mogelijkheden ligt. Meer afstand ten opzichte van hun opvoeders is doorgaans gewenst.
Volgens Helwegen zijn er ook verschillende knelpunten op het gebied van vergoedingen, faciliteiten en geldstromen.
Zijn wens en behoefte lijkt voor dit onderzoek vooral te liggen op het stuk verfijning.
Hij ziet graag dat er op papier meer verduidelijking komt wat een gezinshuis kan bieden en wat een gezinshuis een gezinshuis maakt. Hij geeft ook aan dat dit een lastige opgave is doordat gezinshuizen onderling verschillen. Dit komt met name doordat de gezinshuizen worden vormgegeven door individuen met verschillende normen en waarden en achtergronden. Door deze persoonlijke benadering in huiselijke sfeer is iedere gezinshuisouder en ieder gezinshuis uniek.

Helwegen ziet ook graag een stuk verduidelijking op het gebied van matching. Soms gaat de matching niet helemaal naar wens en blijkt een kind beter op een leefgroep of een pleeggezin

te kunnen wonen, of andersom. Deze matching betekent ook dat er nog meer per gezinshuis gekeken moet worden wat voor kinderen er passen. Voor nu is dit een te grote opgave, maar de wens en de behoefte is er wel. Het zou een waardevolle aanvulling zijn als het onderzoek daarin kan ondersteunen en een beginpunt kan creëren.

Bijlage 4 Cliënttevredenheid

De cliënttevredenheid wordt in kaart gebracht door een exit-vragenlijst. Op deze vragenlijsten zijn vijf vragen gesteld over de resultaat van de hulpverlening en vijf vragen gaan over het eigen perspectief volgens de cliënt en/of diens ouders/verzorgers. Tevens wordt er een rapportcijfer gegeven aan Oosterpoort en zijn er drie open vragen.

De vijf vragen over het resultaat zijn:

- Oosterpoort besliste met mij, in plaats van over mij
- Ik ben door Oosterpoort geholpen met waarvoor ik kwam
- Ik voelde me serieus genomen door Oosterpoort
- Er is voldoende bereikt door de hulp van Oosterpoort
- De hulpverleners van Oosterpoort deden hun werk goed

Bovenstaande vragen geven echter niet weer wat hierin de werkzame factoren waren, maar alleen in welke mate de cliënt het (niet) eens is met de vraag.

De enige resultaten over cliënttevredenheid die Oosterpoort in haar registratie heeft staan over de gezinshuizen, gelden voor de periode van 1 januari 2012 t/m 1 januari 2015. In deze periode zijn er 16 cliënten uitgestroomd. De vragenlijsten zijn echter maar door twee jongeren (12+) en één ouder ingevuld. De rapportcijfers die worden gegeven zijn een 8 en een 9 door de twee jongeren. De ouder heeft geen rapportcijfer ingevuld.

De antwoorden (op de open vragen) over de hulp in de gezinshuizen zijn:

- duidelijk; 2x geantwoord
- zorgzaam; 1x geantwoord
- het ‘zien’ van de cliënt; 1x geantwoord

Eén jongere gaf aan dat hij het minder goed vond dat hij niet bij alle gesprekken aanwezig kon zijn. Voor dit onderzoek zijn bovenstaande cijfers niet betrouwbaar genoeg, door de kleine groep respondenten, om te kunnen spreken voor alle oud-cliënten.

Doelrealisatie

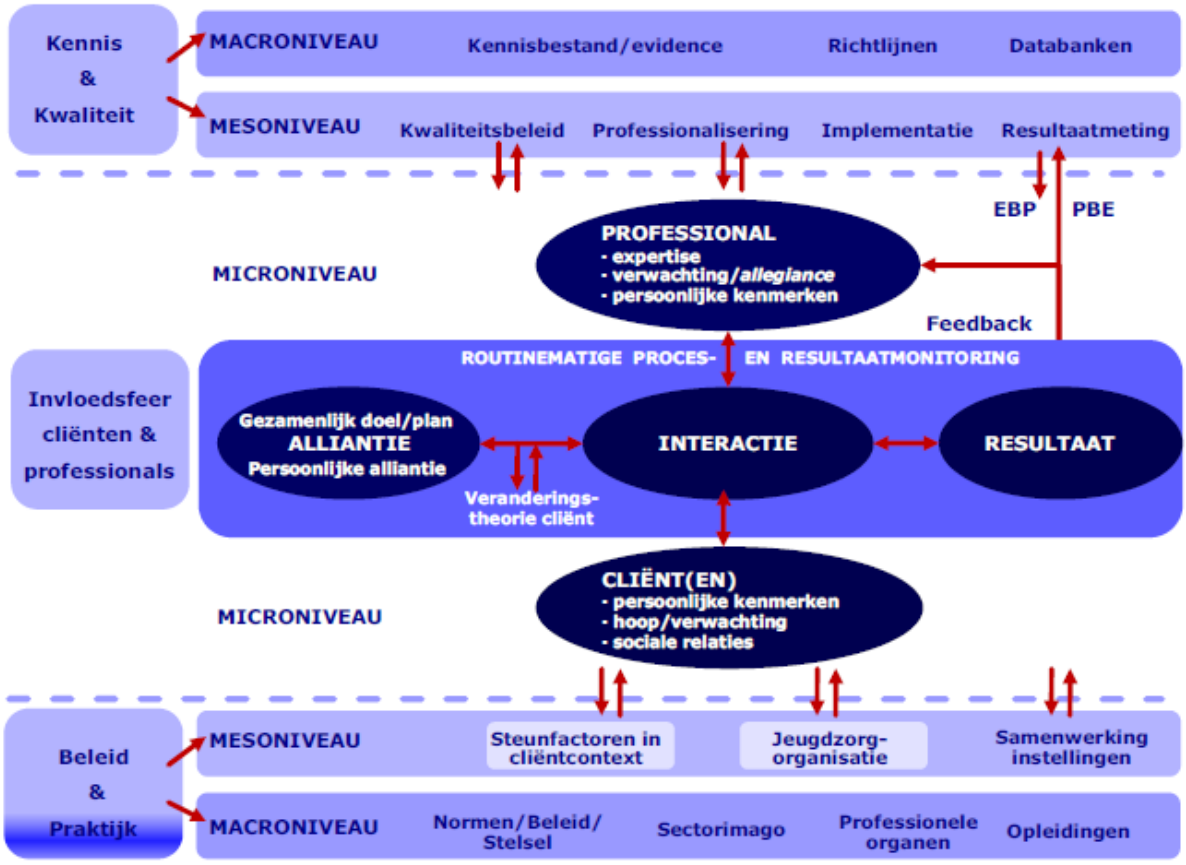
Er zijn wel meer cijfers bekend over de doelrealisatie. Er zijn voor de 16 oud-cliënten totaal 324 doelen bekend. Op 48 doelen van de 324 doelen zijn eindscores bekend:

- 50% (van 48) is afgesloten met een 2; Het doel is behaald.
- 38% (van 48) is afgesloten met een 1; Het doel is gedeeltelijk behaald.
- 13% (van 48) is afgesloten met een 0; Het doel is gelijk gebleven.

Aangezien 48 doelen op 324 doelen 14,8% is, zijn de cijfers voor dit onderzoek niet betrouwbaar genoeg voor de hele groep. Er is ook geen sprake van relevantie voor dit onderzoek door dat de scores geen uitleg geven over de werkzame factoren achter het (gedeeltelijk) behalen van het doel.

Bijlage 5 Het Integratief Werkzame Factorenmodel

In deze bijlage is het Integratief Werkzame Factorenmodel voor de jeugdzorg te zien in figuur 1 (Pijnenburg, 2010, p. 7).

Figuur 1. **Het Integratief Werkzame Factorenmodel**

Bijlage 6 Interviewvragenlijst

Het interview

Doelen van het interview:

- Inzicht krijgen van de werkzame factoren vanuit verschillende perspectieven.
- Inzicht krijgen in de waarde die wordt gelegd aan de werkzame factoren vanuit verschillende perspectieven.

Voorwaarden interview:

- Het interview wordt opgenomen met een geluidsrecorder zodat deze later getranscribeerd of samengevat kan worden.
- Er wordt overleg gepleegd over de anonimiteit van de participant.
- De interviews worden bij voorkeur in het gezinshuis zelf afgenomen, zodat de onderzoekers de sfeer (gedeeltelijk) kunnen meekrijgen in een gezinshuis.
- Er worden afspraken met de participanten gemaakt over het terugkoppelen van resultaten.

Inleiding voor de participanten:

- De onderzoekers stellen zich voor en vragen akkoord voor een geluidsopname.
- Het onderwerp en doel van het onderzoek worden toegelicht.
- Er wordt uitleg gegeven over de verwerking van het interview (anonimiseren, transcriberen of een gespreksverslag en vervolgens hoe dit wordt omgezet naar een enquête).
- Er wordt verteld dat de vragen in de enquête deels terug kunnen komen.
- Er wordt verteld dat de participanten ook aanvullingen en/of verbeterpunten mogen aandragen over de categorieën.
- De verwachte tijd van het interview zal ongeveer 1 uur, met maximaal een uitloop van 30 minuten.
- Tenslotte wordt er uitleg gegeven over de terugkoppeling van het interview en de uiteindelijke onderzoeksresultaten.

De volgende categorieën zullen aan bod komen in het interview:

- Woonomgeving
- Hulpverlening Oosterpoort
- Sociaal netwerk

- Alliantie
- Persoonskenmerken
- Heden/Toekomst
- Vergelijking andere hulpvormen

Werkwijze interview:
Er wordt gevraagd naar de werkzame factoren volgens de gezinshuisouder, pedagogisch medewerkers, de kinderen, de voormalige bewoners en de werkbegeleiders. De onderzoekers willen voorstellen om de gezinshuisouders en de pedagogisch medewerker te interviewen, apart van de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners. Wanneer er weinig input/respons is vanuit de participanten, kan er als verdiepende vraag gesteld worden of de participanten de algemeen werkzame factoren voor de jeugdzorg uit de literatuur herkennen.

De vragen in dit interview beginnen grotendeels met “Wat vindt u van…”? en vervolgd met “Wat maakt dat u dit vindt?” In het onderzoeksrapport worden deze gedeeltes vervangen door “Wat zijn werkzame factoren..”? De eerste vraagstelling is minder informeel en nodigt meer uit om te vertellen.

Bij elk onderdeel is het natuurlijk mogelijk dat de participanten aanvullingen geven of eventuele verbeterpunten aandragen.

Er zal een verschil zijn tussen de vragenlijsten van de hulpverleners en de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners. Volwassenen zullen minder gevoelig zijn voor suggestieve vragen dan kinderen, waardoor de vraagstelling anders geformuleerd wordt, maar uiteindelijk op hetzelfde neerkomt.

De vragen (gezinshuisouders en pedagogisch medewerker)

- Zijn er op dit moment vragen?
- Kunt u wat vertellen over uw rol als gezinshuisouder/pedagogisch medewerker?
- Kunt u wat vertellen over uw achtergrond als hulpverlener?

- *Woonomgeving*
  - Wat vindt u van het wonen in een gewone woonwijk? Wat maakt dat u dit vindt?
  - Wat vindt u van het langdurig wonen op een zelfde plek? Wat maakt dat u dit vindt?
  - Wat vindt u van een voorspelbare woonomgeving? Wat maakt dat u dit vindt?
  - Wat vindt u van een gezinssetting? Wat maakt dat u dit vindt?
  - Wat vindt u van het samenleven met andere kinderen/jongeren? Wat maakt dat u dit vindt?
  - Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?

Hulpverlening Oosterpoort

- Klopt het dat u hulp krijgt van een werkbegeleider van Oosterpoort? Wat vindt u hier van? Wat maakt dat u dit vindt?
- Wat vindt u van vaste hulpverleners voor een cliënt? Wat maakt dat u dit vindt?
- Wat vindt u van de gehanteerde methodiek Gezinnen Centraal? Wat maakt dat u dit vindt?
- Wat vindt u van het werken met basisroutines, buitengrenzen en ankerpunten? Wat maakt dat u dit vindt?
- In hoeverre worden de doelen van de cliënten behaald? Waar komt dit door?
- Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?

- *Sociaal netwerk*
    - Wat vindt u van het betrekken van het sociaal netwerk bij de hulpverlening aan het kind? Wat maakt dat u dit vindt?
    - Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?

- *Alliantie*
    - Wat vindt u van de samenwerking tussen u en het gezinshuiskind? Wat maakt dat u dit vindt?
    - Wat voor invloed heeft uw professionele rol op de samenwerking tussen u en het gezinshuiskind?
    - Wat vindt u van de samenwerking tussen u en de gezinshuisouder/pedagogisch medewerker? Wat maakt dat u dit vindt?
    - Wat vindt u van de samenwerking tussen u en de werkbegeleider en de behandelcoördinator? Wat maakt dat u dit vindt?
    - Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?

- *Persoonskenmerken*
    - Welke persoonskenmerken zijn goed om te hebben als gezinshuisouder/ pedagogisch medewerker gericht op de behandeling?
    - Welke kenmerken van een gezinshuiskind zijn helpend bij het verblijf?
    - Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?

- *Heden/Toekomst*
    - Welke aspecten vanuit het gezinshuis richten zich op het toekomstperspectief van het kind/ jongere?
    - Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?

- *Vergelijking andere hulpvormen*
    - Welke aspecten maken het verschil met andere hulpvormen? Bijvoorbeeld met pleegzorg of een leefgroep?
    - Aan welke punten die net zijn genoemd, hecht u de meeste waarde?
    - Zijn er nog verbeterpunten in de gezinshuizen denkt u?

Heeft u nog vragen/opmerkingen over het interview? U mag nog altijd contact met ons opnemen als u later nog opmerkingen of vragen hebt over het interview/onderzoek.

De vragen (gezinshuiskinderen en voormalige bewoners)

Tijdens de vraagstelling aan de kinderen zal er rekening gehouden worden met de leeftijd van het betreffende kind. Van te voren wordt aan de gezinshuisouder gevraagd welk kind geschikt is om geïnterviewd te worden. Bij het doorvragen wordt er gebruik gemaakt van de woorden 'goed' en 'niet goed'. Mogelijk gebruiken de kinderen andere woorden. Om suggestieve vragen te vermijden wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de woorden die de kinderen gebruiken. Kinderen in een gezinshuis bevinden allemaal in verschillende leeftijdsfasen. Daarom wordt er voorbereid op vraagtechnieken passend bij deze fases. Zo zegt Delfos (2010) het volgende hierover: "Om de juiste gespreksvoering te kunnen toepassen en aan te kunnen sluiten bij het kind, is het noodzakelijk om aan een grove inschatting te kunnen maken van de mentale leeftijd van het kind" (p. 155). Omdat de geïnterviewde gezinshuiskinderen rond 12 jaar en ouder zullen zijn kijken wij naar de gesprekstechnieken vanaf 10 - 12 jaar tot 18 - 21 jaar.

10 - 12 jaar:

- Kinderen hebben inmiddels geleerd wat gesprekskaders zijn. Na een uitleg van het doel van het gesprek weten deze kinderen aan welke codes zij moeten houden.
- Deze kinderen kunnen het ongeveer een uur volhouden.
- De interviewer moet een concreet en abstract taalgebruik aanhouden.
- De gesprekken kunnen het best gevoerd worden tijdens een activiteit.
- Open vragen kunnen gesteld worden, waardoor de reproductie van het kind uitgebreider wordt, en dus nog fouten kan bevatten. Middels meta-commucatie kan de interviewer aanwijzingen geven dat het om echtheid gaat.
- Doorvragen kan op open vragen, gesloten vragen alleen in het begin om de interpretatie te controleren.
- Suggestieve vragen alleen gebruiken om sociaal wenselijke antwoorden van het kind te vermijden.
- Samenvatten.
- Af en toe de motivatie benoemen voor het gesprek (niet te vaak), het kind voelt zich vaak ook verantwoordelijk voor het gesprek.

- Kinderen zijn in deze leeftijd bezig zijn op moreel gebied een ‘goed’ kind te zijn. Het vindt bijvoorbeeld fijn om te horen wat men ervan vindt als het mee doet aan zo’n gesprek. Even wat drinken daarna (immateriële beloning) is belangrijk op deze leeftijd.
- Algemeen moet er aandacht geschonken worden door de interviewers aan: mentale leeftijd, beschaafdheid, belangstelling in bepaalde onderwerpen van het kind, cognitieve kennis, levenservaring, verantwoordelijkheid (Delfos, 2010, pp. 160-162).

12 - 14 jaar:

- In deze leeftijd ontstaat de verfijning voor een wederzijds dialoog.
- Metacommunicatie is nodig, maar niet nadrukkelijk.
- De duur van het gesprek hangt vooral af van de sfeer. Indirecte gespreksvoering werkt vaak het beste.
- De woordenschat en grammatica zijn op redelijk niveau.
- Het is belangrijk om op non-verbaal niveau signalen op te vangen van onzekerheid, en deze zoveel mogelijk weg te nemen. Het is dan van belang om de socratische gespreksvoering in acht te nemen: “ervan overtuigd te zijn dat de mens deskundig is over zichzelf’’.
- Beginnen met gesloten vragen, daarna open vragen.
- De motivatie van een prille puber voor een gesprek dat vanuit initiatief komt vanuit de volwassene is vaak laag (Delfos, 2009, pp. 212-215).

14 - 16 jaar:

- In deze leeftijd weten de adolescenten dat een gesprek vaak gaat over een onderwerp en dat je elkaar om de beurt de kans geeft om te praten.
- Meta-communicatie is minder belangrijk.
- Het is belangrijk om te respecteren dat de jongere zich van de volwassene distantieert.
- In deze fase zullen ze graag uitgebreid praten met hun leeftijdsgenoten, maar met volwassenen willen ze snel to the point komen.
- De adolescenten zullen in deze leeftijd verzet kunnen laten zien in gesprek met een volwassene. Het is daarbij verstandig om de eerder genoemde socratische houding aan te nemen als volwassene.
- Open vragen kunnen meer gesteld worden in deze leeftijd. Doorvragen kan tot irritatie leiden als het niet om belangstelling draait.

- De motivatie is vaak ver te zoeken in deze leeftijd. Als volwassene moet je authentieke belangstelling tonen (Delfos, 2009, pp. 215-218).

16 -18 jaar:

- Meta-communicatie draait in deze leeftijd vooral over de intentie van het gesprek en de voorwaarde van gelijkheid.
- In deze fase hoeft het gesprek niet tussen neus en lippen door en willen ze er wel 'voor gaan zitten'.
- Deze jongeren leren hun mening te uiten en hebben soms nog moeite met relativeren.
- De volwassene moet signalen van de jongere opvangen van ongeduldigheid, zij communiceren op hun voorwaarden.
- Vooral open vragen stellen, de jongere kan dan zijn mening geven. Er ontstaan dan gelijkwaardige gesprekken, motivatie vindt hieruit plaats (Delfos, 2009, pp. 218-220).

18 - 21 jaar:

- De adolescent begint gesprekken en haakt ook aan op gesprekken van anderen.
- De gesprekken zijn gelijkwaardiger.
- De adolescent moet niet overvraagd worden, dit kan leiden tot irritaties.
- De adolescent moet niet overschat worden, omdat zij verbaal sterk kunnen zijn. (Delfos, 2009, pp. 220-221).

    - Heb je nu vragen aan ons?
    - Hoelang verblijf je hier al? Hoelang heb je hier verbleven?

- *Woonomgeving*
    - In een gezinshuis woon je langer op één plek toch? Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Wat vind jij van de hulp van vaste mensen? Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Wat vind jij van het wonen in een gewone omgeving?Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Wat vind jij van structuur en vaste rituelen in jouw gezinshuis? Wat vind je er wel/niet goed aan?

- Heb jij het gezinshuis ervaren als een gezin? Wat vind je er wel/niet goed aan?
- Kun jij nog meer dingen benoemen die jij goed vindt aan het wonen in een gezinshuis?
- Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?

- *Hulpverlening Oosterpoort*
  - Je krijgt begeleiding van een gezinshuisouder. Wat vind jij hiervan?
  - En aan de pedagogisch medewerker? (Bijv. 24/7 iemand aanwezig)
  - Als je in een gezinshuis woont, heb je doelen toch? Worden deze behaald? Hoe komt dat denk je?
  - Wat vind jij van het samenwonen met andere kinderen en jongeren? Wat vind je er wel/niet goed aan?
  - Wat vind jij ervan dat ze hier werken basisroutines, buitengrenzen en ankerpunten? Wat vind je er wel/niet goed aan?
  - Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?

- *Sociaal netwerk*
  - Wat vind je er van als vrienden en familieleden je helpen? Wat vind je hier wel/niet goed aan?

- *Alliantie/ samenwerking*
  - Hoe werken jij en je gezinshuisouder samen? Wat vind je er wel/niet goed aan?
  - Hoe werken jij en de pedagogisch medewerker samen? Wat vind je er wel/niet goed aan?
  - Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?

- *Persoonskenmerken*
  - Waar vind jij dat een gezinshuisouder en pedagogisch medewerker goed in moeten zijn?
  - Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?

- *Heden/Toekomst (voormalige bewoner)*
    - Hoe heeft het gezinshuis jou geholpen gericht op jouw toekomst? Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?

- *Heden/Toekomst (huidige bewoner)*
    - Waarmee helpt het gezinshuis jou het meest in je dagelijks leven? Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Waarmee helpt het gezinshuis jou het meest gericht op je toekomst? Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?

- *Vergelijking andere hulpvormen (indien hier ervaring mee)*
    - Heb jij ervaring met andere hulpvormen, bijvoorbeeld pleegzorg of een leefgroep?
    - Wat maakt een gezinshuis anders dan deze hulpvormen? Wat vind je er wel/niet goed aan?
    - Welke dingen die net zijn benoemd vind jij het aller belangrijkst?
    - Moeten er dingen veranderd worden in een gezinshuis?

Heb je nog vragen/opmerkingen over het interview? Je mag nog altijd contact met ons opnemen als je later nog opmerkingen of vragen hebt over het interview/onderzoek.

Bijlage 7 Enquête

Begeleidende tekst:
Beste (NAAM GEZINSHUISOUDER, PARTNER EN PEDAGOGISCH MEDEWERKER EN EVENTUEEL STAGIAIR),

(Begeleidende email aan gezinshuisouders die nog niet zijn bezocht)
Wij, Miriam Stronks en Björn Martens, zijn bezig met een onderzoek binnen Oosterpoort naar de werkzame factoren van de gezinshuizen.
Dit onderzoek is in het kader van ons afstuderen aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, waar wij aan de studie HBO Pedagogiek deelnemen.
We willen door jullie betrokkenheid en ervaring enkele vragen stellen over gezinshuizen in een enquête.

We willen jullie vragen om de enquête ook individueel in te laten vullen door de gezinshuiskinderen en eventuele eigen kinderen (minimaal 12 jaar), waarvan jullie denken dat ze een enquête in kunnen vullen. Mogelijk hebben ze daarbij uitleg nodig hoe een enquête werkt. Zouden jullie deze mail ook willen doorsturen naar voormalige bewoners, waarmee jullie nog contact hebben? Indien naar wens willen wij natuurlijk ook zelf de enquête doorsturen als jullie een mailadres voor ons hebben..

(Begeleidende email aan gezinshuizen die al wel zijn bezocht)
Zoals jullie weten zijn wij bezig met een onderzoek binnen Oosterpoort naar de werkzame factoren van de gezinshuizen.
We willen door jullie betrokkenheid en ervaring daarover nog enkele vragen stellen in een enquête.

We willen jullie vragen om de enquête ook individueel in te laten vullen door de gezinshuiskinderen (minimaal 12 jaar), waarvan jullie denken dat ze een enquête in kunnen vullen. Mogelijk hebben ze daarbij uitleg nodig hoe een enquête werkt. Zouden jullie deze mail ook willen doorsturen naar voormalige bewoners, waarmee jullie nog contact hebben? Indien naar wens willen wij natuurlijk ook zelf de enquête doorsturen als jullie een mailadres voor ons hebben.

(Vervolg email)
De enquête is anoniem en de gegevens zullen ook zo worden verwerkt. De tijdsduur van de enquête is ongeveer 10 minuten. De link kan meerdere keren worden gebruikt, aangezien de enquête maar door één persoon tegelijk ingevuld kan worden.
Hierbij de link:
http://www.studentenonderzoek.be/web/surveys/405241552666e24f13a168945580

De enquête is in te vullen tot en met vrijdag 17 april 2015.

Dank jullie wel alvast!

Voor vragen en/of opmerkingen kunnen jullie altijd contact met ons opnemen via m.stronks@oosterpoort.org of b.martens@oosterpoort.org.

Met vriendelijke groet,

Björn Martens & Miriam Stronks

De enquête

Woonomgeving en opgroeien

In welke mate hebben de volgende kenmerken een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen in een gezinshuis volgens u/ jou?

1 = geen invloed
2 = zeer zwakke invloed
3 = zwakke invloed
4 = matige invloed
5 = behoorlijke invloed
6 = sterke invloed
7 = zeer sterke invloed

Kenmerken

	1	2	3	4	5	6	7
1. Het gezinshuis staat in een woonwijk	0	0	0	0	0	0	0
2. Een gezinshuis biedt de mogelijkheid om contact te	0	0	0	0	0	0	0

leggen met de buurt

3.In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders	0	0	0	0	0	0	0
4.In een gezinshuis heeft ieder kind een eigen kamer	0	0	0	0	0	0	0

In hoeverre bent u/ jij het eens met de volgende stellingen?

1. De sfeer in een gezinshuis is huiselijk (je voelt je als kind onderdeel van het gezin)

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

2. Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

3. Kinderen in een gezinshuis snappen elkaars situatie

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

4. Door dat je lang samenwoont ontstaat er vertrouwen tussen de mensen in het gezinshuis

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

<u>Hulpverlening Oosterpoort</u>

In welke mate hebben de volgende kenmerken een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen in een gezinshuis volgens u/ jou?

1 = geen invloed
2 = zeer zwakke invloed
3 = zwakke invloed
4 = matige invloed
5 = behoorlijke invloed
6 = sterke invloed
7 = zeer sterke invloed

Kenmerken

	1	2	3	4	5	6	7
1. Het maken van doelen samen met de kinderen	0	0	0	0	0	0	0
2. Aan doelen werken tijdens de dagelijkse gang van zaken	0	0	0	0	0	0	0
3. Het team van een gezinshuis is klein en betrokken	0	0	0	0	0	0	0

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen? (Alleen voor gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers).

1. De basisroutines, buitengrenzen en ankerpunten geven een handvat

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

2. De trainingen die Oosterpoort aanbiedt sluiten aan bij de behoefte van gezinshuisouders

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Samenwerking

In welke mate hebben de volgende kenmerken een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen in een gezinshuis volgens u/ jou?

1 = geen invloed
2 = zeer zwakke invloed
3 = zwakke invloed
4 = matige invloed
5 = behoorlijke invloed
6 = sterke invloed
7 = zeer sterke invloed

Kenmerken

	1	2	3	4	5	6	7
1. De vertrouwensband tussen pedagogisch medewerker en kinderen	0	0	0	0	0	0	0
2. De werkbegeleider kijkt mee op afstand en houdt iedereen in de gaten	0	0	0	0	0	0	0

In hoeverre bent u/ ben jij het eens met de volgende stellingen?

1. De pedagogisch medewerker is ondersteunend

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

2. De kinderen weten welke dingen ze willen veranderen (met ondersteuning van de gezinshuisouders)

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

3. De gezinshuisouder weet welke dingen het kind wil veranderen

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Sociaal Netwerk

In welke mate hebben de volgende kenmerken een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen in een gezinshuis volgens u/ jou?

1 = geen invloed

2 = zeer zwakke invloed

3 = zwakke invloed

4 = matige invloed

5 = behoorlijke invloed

6 = sterke invloed

7 = zeer sterke invloed

Kenmerken

	1	2	3	4	5	6	7
1. Een gezinshuis stimuleert het contact met de biologische ouders	0	0	0	0	0	0	0
2. De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis	0	0	0	0	0	0	0

In hoeverre bent u/ ben jij het eens met de volgende stellingen?

Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Persoonskenmerken

Welke 5 kenmerken moet volgens u/jou een gezinshuisouder minstens hebben?

Humor

Geduldig

Betrokken

Flexibel

Luisteren

Reflectief (Kijken naar je eigen gedrag)

Gezellig

Open

Reageren op behoeftes
Dingen kunnen aanvoelen
Georganiseerd
Bezorgd
Privé delen met andere mensen
Volhouden
Consequent zijn
Niet verlaten/boos blijven na een ruzie
Het kind altijd als individu blijven zien
Duidelijk
Geen vader of moeder willen zijn
Zelfverzekerd
Kennis hebben van gedrag
Nieuwsgierig zijn

- Anders, namelijk

<u>Toekomst</u>

In welke mate hebben de volgende kenmerken een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen in een gezinshuis volgens u/ jou?

1 = geen invloed
2 = zeer zwakke invloed
3 = zwakke invloed
4 = matige invloed
5 = behoorlijke invloed
6 = sterke invloed
7 = zeer sterke invloed

Kenmerken

	1	2	3	4	5	6	7
1.De vaardigheden die worden aangeleerd gericht op de toekomst	0	0	0	0	0	0	0
2.Het openstaan voor verlengde hulpverlening	0	0	0	0	0	0	0

In hoeverre bent u/ ben jij het eens met de volgende stellingen?

1.In een gezinshuis leren kinderen keuzes te maken

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

2.In een gezinshuis leren kinderen een eigen netwerk te onderhouden

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

3.In een gezinshuis werken de kinderen aan hun toekomstplannen

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Vergelijking andere hulpvormen

In welke mate hebben de volgende kenmerken een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen in een gezinshuis volgens u/ jou?

1 = geen invloed
2 = zeer zwakke invloed
3 = zwakke invloed
4 = matige invloed
5 = behoorlijke invloed
6 = sterke invloed
7 = zeer sterke invloed

Kenmerken

	1	2	3	4	5	6	7
1.Een gezinshuis heeft minder wisseling van bewoners dan in een leefgroep	0	0	0	0	0	0	0
2.Een gezinshuis heeft minder wisseling van opvoeders dan in een leefgroep	0	0	0	0	0	0	0
3. Gezinshuisouders hebben geen mentorkinderen	0	0	0	0	0	0	0
4.Gezinshuisouders hebben meer kennis over problematieken dan pleeggezinsouders	0	0	0	0	0	0	0

In hoeverre bent u/ ben jij het eens met de volgende stellingen?

1.Een gezinshuis is persoonlijker dan een leefgroep

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

2.Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

3.Een gezinshuis biedt meer rust dan een leefgroep

Helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal mee eens

Welke 5 kenmerken die zijn genoemd hebben volgens u/jou de meeste positieve invloed?

- ❑ Het gezinshuis staat in een woonwijk
- ❑ Een gezinshuis biedt de mogelijkheid om contact te leggen met de buurt
- ❑ In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders
- ❑ In een gezinshuis heeft ieder kind een eigen kamer
- ❑ Het maken van doelen samen met de kinderen
- ❑ Aan doelen werken tijdens de dagelijkse gang van zaken
- ❑ Het team van een gezinshuis is klein en betrokken
- ❑ De vertrouwensband tussen pedagogisch medewerker en
- ❑ kinderen
- ❑ De werkbegeleider kijkt mee op afstand en houdt iedereen in de
- ❑ gaten
- ❑ Een gezinshuis stimuleert het contact met de biologische
- ❑ ouders
- ❑ De biologische ouders staan achter het wonen in een gezinshuis
- ❑ De vaardigheden die worden aangeleerd gericht op de toekomst
- ❑ Het openstaan voor verlengde hulpverlening
- ❑ Een gezinshuis heeft minder wisseling van bewoners dan in een leefgroep
- ❑ Een gezinshuis heeft minder wisseling van opvoeders dan in een leefgroep
- ❑ Gezinshuisouders hebben geen mentorkinderen
- ❑ Gezinshuisouders hebben meer kennis over problematieken
- ❑ dan pleeggezinsouders

Welke 5 stellingen die zijn genoemd hebben volgens u/jou de meeste positieve invloed?

- ❑ De sfeer in een gezinshuis is huiselijk (je voelt je als kind onderdeel van het gezin)
- ❑ Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar

- ❏ Kinderen in een gezinshuis snappen elkaars situatie
- ❏ Door dat je lang samenwoont ontstaat er vertrouwen tussen de mensen in het gezinshuis
- ❏ De basisroutines, buitengrenzen en ankerpunten geven een handvat
- ❏ De trainingen die Oosterpoort aanbiedt sluiten aan bij de behoefte van gezinshuisouders
- ❏ De pedagogisch medewerker is ondersteunend
- ❏ De kinderen weten welke dingen ze willen veranderen (met ondersteuning van de gezinshuisouders)
- ❏ De gezinshuisouder weet welke dingen het kind wil veranderen

- ❏ Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind
- ❏ In een gezinshuis leren kinderen keuzes te maken
- ❏ In een gezinshuis leren kinderen een eigen netwerk te onderhouden
- ❏ In een gezinshuis werken de kinderen aan hun toekomstplannen
- ❏ Een gezinshuis is persoonlijker dan een leefgroep
- ❏ Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep
- ❏ Een gezinshuis biedt meer rust dan een leefgroep

Wat is uw/ jouw leeftijd?

Hoe bent u/jij betrokken bij het gezinshuis? (enkelekeuzevraag)

Gezinshuisouder
Partner gezinshuisouder
Pedagogisch medewerker
Manager/Behandelcoördinator/Werkbegeleider
Inwonend kind/jongere gezinshuis
Voormalige bewoner gezinshuis
Stagiair

Wat is uw/ jouw geslacht? (enkelekeuzevraag)

Man
Vrouw

Hoelang werkt u of woon jij/heb jij gewoond in een gezinshuis? (enkelekeuzevraag)

Heeft u, heb jij nog aanvullingen en/of opmerkingen?

……..

Dank u/je wel voor het invullen van deze enquête.

Bijlage 8 Overzicht beantwoording deelvragen

De deelvragen zijn als volgt beantwoord:

	Interview	Enquête	Literatuur	Tekstbron Oosterpoort*
Deelvraag 1	X	X	X	
Deelvraag 2	X	X	X	
Deelvraag 3	X	X	X	
Deelvraag 4	X	X	X	X

* Met de tekstbronnen van Oosterpoort gaat het om alle informatie die beschikbaar is binnen Oosterpoort. Hierbij is te o.a. denken aan methodiekuitleg, vragenlijsten over de hulpverlening en notulen van vergaderingen.

De deelvragen zijn door de volgende betrokkenen beantwoord:

	Opdrachtgever/ Behandelcoördinator	Manager	Werkbegeleiders	Gezinshuisouders	Gezinshuiskinderen	Pedagogisch medewerkers	Voormalige bewoners
Deelvraag 1				X		X	
Deelvraag 2					X		X
Deelvraag 3	X	X	X				
Deelvraag 4	X	X	X	X	X	X	X

Bijlage 9 Coderingsoverzicht en SPSS

In onderstaande objecten zijn de volledige coderingen te vinden van de interviews.
Indien u dit onderzoek op papier of vanuit PDF leest kunt u de coderingstabellen opvragen via bjornmartens@hotmail.com of miriamstronks@hotmail.com.

Wanneer u een dikgedrukt hokje bij de waarde van het tellen van een codering ziet staan is het desbetreffende tekstfragment nadrukkelijk genoemd door de geïnterviewde.

Onder de coderingsoverzichten is ook een lijst te vinden van alle coderingen te vinden die zijn gebruikt in dit onderzoek voor de interviews en enquête. Deze zijn onderverdeeld in de categorieën die ook zijn genoemd in de interviews. Kindkenmerken is hierin toegevoegd, omdat deze ook naar voren kwamen tijdens de interviews. Er is een splitsing gemaakt bij vergelijking andere hulpvormen tussen een leefgroep en een pleeggezin. Dit om de codes overzichtelijker te houden.

- Coderingsoverzicht Hele groep

Coderingsoverzicht Hele groep.xlsx

- Coderingsoverzicht Gezinshuisouders + Pedagogisch medewerkers

Coderingsoverzicht Gezinshuisouders e

- Coderingsoverzicht Gezinshuiskinderen + Voormalige bewoners

Coderingsoverzicht Gezinshuiskinderen

- Coderingsoverzicht Team Oosterpoort

Coderingsoverzicht Team Oosterpoort.x

In onderstaand object zijn de volledige SPSS uitkomsten te vinden.
Indien u dit onderzoek op papier of vanuit PDF leest kunt u de uitkomsten opvragen via bjornmartens@hotmail of miriamstronks@hotmail.com

- SPSS Uitkomsten

Hieronder vindt u een overzicht met alle categorieën met daaronder de bijbehorende codes per categorie.

Categorie: Woonomgeving en opgroeien			
Eigen kamer/Plek	Sfeer gezinshuis	Stabiliteit	Structuur
Uitleg geven	Duidelijkheid	Vertrouwen	Gezinsgevoel
Leren reflecteren	Ongewenst gedrag signaleren	Geen onderscheid gezinshuiskinderen en eigen kinderen	Normalisatie
Feedback geven over gedrag gezinshuiskind	Kinderen leren van elkaar	Kinderen leren eigen keuzes te maken	Kinderen zien als en een individu laten zijn
Afstand houden als gezinshuisouder	Onderdeel zijn van de buurt	Kinderen zelf toenadering laten zoeken	Vaste opvoeders
Kind niet afwijzen/verlaten	Het samenwonen respecteren	Langdurig wonen	Gezinshuis zorgt voor basis
Gewone woonwijk	Geen stempel	Aansluiten behoeften kind	Openheid
Categorie: Hulpverlening Oosterpoort			
Ervaring gezinshuisouder	Kennis gezinshuisouder	Problematieken herkennen	Gedeelde verantwoordelijkheid binnen Oosterpoort
Ondersteuning	Doelen/Methodiek	Trainingen	Behandeling en

pedagogisch medewerker	verweven in dagelijks leven	Oosterpoort	doelen bespreken
Goede matching	Horen gezinshuisouder/ pedagogisch medewerker	Ondersteuning en helikopterview werkbegeleider	Autonoom handelen
Klein team	Aansluitende methodiek		
<u>Categorie: Sociaal Netwerk</u>			
Biologische ouders betrekken	Biologische ouders staan achter plaatsing	Kinderen leren gedrag ouders accepteren	Eigen stabiel netwerk kind creëren /onderhouden
Het kind stimuleren voor contact met biologische ouder	Biologische ouders erkennen	Gezinshuis blijft vangnet / je blijft welkom	
<u>Categorie: Alliantie</u>			
Samenwerking doelen maken	Overleggen met gezinshuisouder/ pedagogisch medewerker	Persoonlijke band	Betrokkenheid/onder steuning partner
Feedback richting gezinshuisouder			
<u>Categorie: Persoonskenmerken gezinshuisouder</u>			
Rust uitstralen	Consequent en duidelijk zijn	Aanpassingsvermoge n aan kind/reageren op behoeftes	Zelfverzekerd zijn
Luisteren	Standvastig/ volhouden	Eerlijk en open zijn	Inlevingsvermogen/ aanvoelen
Privé kunnen/willen delen	Incasserings-vermogen	Nieuwsgierig/ onderzoekend	Liefde voor de kinderen
Geduld	Flexibel	Reflectievermogen	Praktisch

Initiatief tonen	Samenwerken	Verantwoordelijkheid nemen	Humor
Betrokken	Bezorgd		
Categorie: Kindkenmerken			
Accepteren van hulp/Leerbaar zijn	Wederkerigheid kind	Toekomst	Ondersteuning toekomstplannen
Ondersteuning bij zelfstandigheid			
Categorie: Vergelijking leefgroep			
Gezinsgevoel (persoonlijk, helpend en vertrouwd) in gezinshuizen	Vaste opvoeders in gezinshuizen	Positieve herinneringen in gezinshuizen	
Categorie: Vergelijking pleeggezin			
Meer kennis en ervaring in gezinshuizen	Meer structuur in gezinshuizen	Je bent niet de enige in gezinshuizen met problematiek	

Bijlage 10 Resultaten alle betrokkenen

Hieronder zijn de tabellen te vinden met de resultaten van de antwoorden van alle betrokkenen.

Factoren van gezinshuizen

In tabel 17 zijn de meest genoemde factoren te vinden, door de alle geïnterviewden. In tabel 18 zijn de gegevens uit de enquête te vinden.

Tabel 17

De meest genoemde factoren – Hele groep (N=23)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Gezinsgevoel	31	Woonomgeving en opgroeien
Kinderen zien als en een individu laten zijn	19	Woonomgeving en opgroeien
Biologische ouders betrekken	19	Sociaal netwerk
Vertrouwen	15	Woonomgeving en opgroeien
Ondersteuning en helikopterview werkbegeleider	15	Hulpverlening Oosterpoort
Vaste opvoeders	14	Woonomgeving en opgroeien
Eigen stabiel netwerk kind creëren/onderhouden	13	Sociaal netwerk
Structuur	13	Woonomgeving en opgroeien
Langdurig wonen	12	Woonomgeving en opgroeien
Ondersteuning pedagogisch medewerker	12	Hulpverlening Oosterpoort
Kennis gezinshuisouder	12	Hulpverlening Oosterpoort

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

Tabel 18

5 hoogst beoordeelde kenmerken – Hele groep (N=32)

Factor	Gemiddelde (schaal 1-7)	Categorie
Kinderen in het gezinshuis leren van elkaar	6.5	Woonomgeving en opgroeien
In het gezinshuis zijn er altijd vaste opvoeders	6.5	Woonomgeving en opgroeien
Het team van een gezinshuis is klein en betrokken	6.48	Hulpverlening Oosterpoort
Het gezinshuis staat open om vrienden en familie te ontvangen van het kind	6.47	Sociaal netwerk
De basisroutines, buitengrenzen en ankerpunten geven een handvat	6.40	Hulpverlening Oosterpoort

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

Factoren bij persoonskenmerken

In tabel 19 zijn de meest genoemde persoonskenmerken te vinden die een gezinshuisouder moet hebben volgens alle geïnterviewden. In tabel 20 zijn de hoogst beoordeelde persoonskenmerken uit de enquête te vinden.

Tabel 19
Lijst codes Persoonskenmerken – Hele groep (N=23)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Consequent en duidelijk zijn	7	Persoonskenmerken
Aanpassingsvermogen aan kind /reageren op behoeftes	6	Persoonskenmerken
Privé kunnen/willen delen	6	Persoonskenmerken
Eerlijk en open zijn	5	Persoonskenmerken
Flexibel	2	Persoonskenmerken
Rust uitstralen	2	Persoonskenmerken
Zelfverzekerd zijn	2	Persoonskenmerken
Luisteren	2	Persoonskenmerken
Standvastig/volhouden	2	Persoonskenmerken
Inlevingsvermogen/aanvoelen	2	Persoonskenmerken
Reflectievermogen	2	Persoonskenmerken
Praktisch	2	Persoonskenmerken
Initiatief tonen	2	Persoonskenmerken
Samenwerken	2	Persoonskenmerken
Verantwoordelijkheid nemen	2	Persoonskenmerken
Humor	1	Persoonskenmerken
Betrokken	1	Persoonskenmerken
Bezorgd	1	Persoonskenmerken
Incasseringsvermogen	1	Persoonskenmerken
Nieuwsgierig/onderzoekend	1	Persoonskenmerken
Liefde voor de kinderen	1	Persoonskenmerken
Geduld	1	Persoonskenmerken

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

Tabel 2
5 hoogst beoordeelde persoonskenmerken - hele groep (N=32)

Factor	Frequentie	Persoonskenmerken
Geduldig	15	Persoonskenmerken
Humor	15	Persoonskenmerken
Luisteren	15	Persoonskenmerken
Gezellig	12	Persoonskenmerken
Flexibel	12	Persoonskenmerken

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

Factoren in vergelijking met andere hulpvormen

In tabel 21 zijn de meest genoemde factoren te vinden, door alle geïnterviewden.

Tabel 21
De meest genoemde factoren - Vergelijking andere hulpvormen – Hele groep (N=23)

Factor	Frequentie (keren genoemd)	Categorie
Gezinsgevoel (persoonlijk, helpend en vertrouwd) in gezinshuizen	19	Vergelijking andere hulpvorm (leefgroep)
Vaste opvoeders in gezinshuizen	11	Vergelijking andere hulpvorm (leefgroep)
Je bent niet de enige in gezinshuizen met problematiek	6	Vergelijking andere hulpvorm (pleeggezin)
Positieve herinneringen in gezinshuizen	4	Vergelijking andere hulpvorm (leefgroep)
Meer kennis en ervaring in gezinshuizen	3	Vergelijking andere hulpvorm (pleeggezin)
Je bent niet de enige in gezinshuizen met problematiek	3	Vergelijking andere hulpvorm (pleeggezin)

Opmerking: Gegevens komen uit het coderingsoverzicht gebaseerd op de interviews, zie hiervoor bijlage 9.

Stellingen

In tabel 22 zijn de hoogst beoordeelde stellingen uit de enquête te vinden, volgens alle respondenten.

Tabel 22
5 hoogst beoordeelde stellingen - Hele groep (N=32)

Stelling	Gemiddelde (schaal 1-7)	Categorie
Een gezinshuis biedt meer rust dan een leefgroep	6.72	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis heeft minder wisseling van opvoeders dan in een leefgroep	6.72	Vergelijking andere hulpvormen
Een gezinshuis is persoonlijker dan een leefgroep	6.66	Vergelijking andere hulpvormen
In een gezinshuis werken de kinderen aan hun toekomstplannen	6.44	Toekomst
Een gezinshuis biedt een beter toekomstperspectief dan een leefgroep	6.38	Vergelijking andere hulpvormen

Opmerking: Gegevens komen uit het resultatenoverzicht gebaseerd op de enquête, zie hiervoor bijlage 9.

Bijlage 11 Invulling IWF-model

In deze bijlage worden de overige werkzame factoren, voortvloeiend uit hoofdstuk 6, benoemd en geplaatst in het IWF-model (Pijnenburg, 2010, p. 7). Deze manier geeft Oosterpoort inzicht welke factoren vanuit het model invloed hebben. Sommige factoren hebben geen invloed of zijn niet bekend omdat ze niet aan bod zijn gekomen in het onderzoek.

Invloedsfeer cliënten & professionals (micro)

- Professional
    - 'De ondersteuning van de pedagogisch medewerker' wordt als zeer belangrijk ervaren. Ondanks dat diegene niet 24/7 in het gezinshuis is, wordt die door een groot deel van de onderzoekgroepen ervaren als 'ondersteund en vertrouwd'. Via de pedagogisch medewerker kan er ook feedback worden gegeven aan de gezinshuisouder. 'De kennis van de gezinshuisouder' wordt ook gezien als een werkzame factor.
    - Kijkend naar de persoonskenmerken zie je een verschil met de kenmerken die in de literatuur zijn genoemd (Kelley, Bickman & Norwood, 2010; Sparks & Duncan, 2010, in Pijnenburg, 2010, p. 16). Kenmerken die overeenkomen zijn 'betrokken', 'flexibel' en 'reflectief'. Overige kenmerken die bij de gezinshuizen naar voren komen zijn, maar niet overeenkomen met de literatuur zijn; 'privé willen delen met andere mensen', 'geduldig', 'consequent', 'luisteren', 'gezellig', 'humor' en 'volhouden'. Er zit een verschil in de kenmerken tussen persoonskenmerken voor een hulpverlener en voor een gezinshuisouder. De kenmerken voor een gezinshuisouder lijken meer op een persoonlijk vlak te liggen. Dit komt waarschijnlijk doordat een gezinshuisouder een andere relatie aangaat dan een hulpverlener met zijn cliënt.

Professional heeft in het model invloed op de interactie. Dit wordt hieronder toegelicht.

- Interactie
    - De meest genoemde factoren in dit onderzoek vallen onder 'interactie', zoals het 'gezinsgevoel creëren', 'vertrouwen onderling' en 'rust' in het gezinshuis. De resultaten geven weer dat het klimaat in het gezinshuis de meest werkzame factor is van heel de hulpverlening. Dit klimaat wordt voornamelijk gevoed door factoren zoals 'een eigen plek voor het kind', maar ook als er 'vaste opvoeders'

en bewoners in huis zijn. Dit uit zich niet alleen op de gezinshuisouders, maar ook met de pedagogisch medewerkers. Als kinderen zich thuis en veilig voelen kan gewerkt worden aan de hulpverlening en kan de alliantie beginnen.

Interactie heeft volgens het model invloed op de cliënten en de alliantie. Deze twee aspecten worden hieronder toegelicht.

- <u>Cliënten</u>
    - Kinderen ervaren vooral dat hun 'sociaal netwerk wordt betrokken' en zien het ook als een factor dat hun netwerk welkom is. Ze vinden het belangrijk dat er een stabiel netwerk wordt gecreëerd en de ondersteuning hierbij. Door de kinderen wordt het ook als fijn ervaren dat ze 'niet de enige zijn in het gezinshuis met problematiek'. Hierin kunnen ze ook van 'elkaar' leren en van de eigen kinderen van het gezin. Dit valt onder de sociale relaties uit het model. Kanttekening hierbij is dat het om sociale relaties in het gezinshuis gaat en niet om sociale relaties die het kind meeneemt.
    - Uit het onderzoek komt ook naar voren dat de gezinshuiskinderen en voormalige bewoners het belangrijk vinden om 'te weten wat zij willen veranderen'. Daarnaast willen zij ook graag dat de gezinshuisouders hiervan op de hoogte zijn, oftewel 'veranderingstheorie' (Pijnenburg, 2010, p. 18). Dit valt onder hoop/verwachting in het model.
    - De kindkenmerken die zijn aangedragen door de respondenten/participanten, die als belangrijk worden ervaren in de hulpverlening zijn: 'accepteren van hulp', 'leerbaar zijn' en het 'kind moet wederkerig zijn in het contact'. Deze kenmerken komen overeen met een gedeelte van de kenmerken die Bohart en Tallman (2010, in Pijnenburg, 2010, pp. 15-16) hebben genoemd: 'hechtingsstijl', 'vermogen om relaties aan te gaan', 'motivatie voor verandering', 'openheid en bereidheid om actief mee te gaan in de taken die de hulpverlening stelt'.

- <u>Alliantie</u>
    - De gezinshuisouders zien de kinderen als een individu en behandelen deze ook zo. Dit is onder andere terug te zien in de toekomstplannen. Kinderen hebben het gevoel dat ze 'gehoord en ondersteund worden in hun toekomstplannen'. Dit is één van de meest genoemde factoren onder de onderzoeksgroepen.

Beleid en praktijk (meso)

Het onderdeel samenwerkende instanties wordt niet in dit onderzoek beschreven, omdat dit niet naar voren is gekomen.

- Steunfactoren in cliëntcontext
    - Het sociaal netwerk wordt als zeer belangrijk ervaren door het merendeel van de betrokkenen. Dit uit zich in het ‘betrekken van de biologische ouders’, maar ook dat zij ‘achter de plaatsing moeten staan’. De gezinshuisouders benoemen dat zij het kind stimuleren om contact te onderhouden met zijn ouders. Dit beamen kinderen en voormalige bewoners ook. Daarnaast staan de gezinshuisouders open om ‘vrienden te ontvangen van de gezinshuiskinderen’.

- Jeugdzorgorganisatie
    - Door de gezinshuisouders en pedagogisch medewerkers wordt ‘de ondersteuning en helikopterview van de werkbegeleider’ als belangrijk ervaren. Ook is het volgens de respondenten/participanten belangrijk dat het ‘team gezinshuizen Oosterpoort klein en betrokken is’. Dit is helpend is bij de hulpverlening volgens hen.

- Sectorimago (macro)
    - Om nog een stap verder te gaan kijken in het model staat er sectorimago omgeschreven. Door dit onderzoek zijn de werkzame factoren in kaart gebracht. Er zijn veel positieve uitkomsten uitgekomen. Wanneer Oosterpoort besluit dit te gaan publiceren en de werkzame factoren meer bekend worden, zal de sectorimago naar verwachting positiever uitpakken.

Alle aspecten samen uiten zich in een resultaat van de hulpverlening.